

รายงานฉบับสมบูรณ์
การออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์ OTOP กรณีศึกษา
กลุ่มวิสาหกิจชุมชนชะแล้

Packaging Design for OTOP Product Case Study:
CHALARE Community Enterprise

มงคล ชนินทรสงขลา
Mongkol Chanintornsongkhla

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
งบประมาณเงินรายได้ ประจำปี 2559

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
1.3 คำถามในการวิจัย	3
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
1.5 ขอบเขตของการวิจัย	3
1.6 นิยามคำศัพท์	4
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
1.8 หน่วยงานที่นำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์	6
1.9 คำนิยามศัพท์	6
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	5
2.1 เทศบาลตำบลชะแล้	5
2.2 ลักษณะทางภูมิทัศน์และจินตภาพเมือง	19
2.3 ลักษณะทางสังคม วัฒนธรรม ประชากร	21
2.4 การออกแบบบรรจุภัณฑ์	28
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	32
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	49
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	36
3.1 ขั้นตอนของการวิจัย	36
3.2 วิธีการดำเนินงาน	36
3.3 ข้อมูลและแหล่งข้อมูล	37
3.4 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	37
3.5 เครื่องมือในการวิจัย	38
3.6 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	38
3.7 การจัดการข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	38

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการศึกษา	40
4.1 การศึกษาแนวทางการออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์ OTOP ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชะแล้	40
4.2 การออกแบบบรรจุภัณฑ์และการจัดทำต้นแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับ ผลิตภัณฑ์ OTOP ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชะแล้	43
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	51
5.1 ตำบลชะแล้ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา	51
5.2 อภิปรายผล	53
5.3 ข้อเสนอแนะ	54

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2.1 แผนที่แสดงที่ตั้ง และอาณาเขตของเทศบาลตำบลชะแล้	6
ภาพที่ 2.2 แผนที่แสดงขอบเขตการปกครองของเทศบาลตำบลชะแล้	7
ภาพที่ 2.3 ลักษณะที่ราบลุ่มริมทะเลสาบสงขลา	8
ภาพที่ 2.4 แสดงทะเลสาบสงขลา	8
ภาพที่ 2.5 ภูเขาขนาดเล็ก วัดภูตบรรพต (วัดเขาผี)	8
ภาพที่ 2.6 แสดงลักษณะของตำบลชะแล้	10
ภาพที่ 2.7 แสดงลักษณะของตำบลชะแล้	10
ภาพที่ 2.8 บ้านพักอยู่อาศัย	12
ภาพที่ 2.9 ตลาดสดของตำบลชะแล้	12
ภาพที่ 2.10 สถานีบริการน้ำมัน	12
ภาพที่ 2.11 ที่ทำการตำรวจชุมชนตำบลชะแล้	13
ภาพที่ 2.12 โรงเรียนชะแล้นิมิตวิทยา	13
ภาพที่ 2.13 โรงเรียนวัดชะแล้	13
ภาพที่ 2.14 การศึกษานอกโรงเรียน	14
ภาพที่ 2.15 สำนักงานเทศบาลตำบลชะแล้	14
ภาพที่ 2.16 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลชะแล้	14
ภาพที่ 2.17 ที่ทำการไปรษณีย์เอกชนตำบลชะแล้	15
ภาพที่ 2.18 วัดชะแล้	15
ภาพที่ 2.19 วัดเขาผี	15
ภาพที่ 2.20 ถนนสายหลัก ถนนองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา สาย 3077	17
ภาพที่ 2.21 ถนนสายรอง สายชะแล้ - ไร่แดง	17
ภาพที่ 2.22 สะพานเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ. 2539	18
ภาพที่ 2.23 ถนนสายย่อย ด้านทิศใต้ของวัดชะแล้	18
ภาพที่ 2.24 พื้นที่เกษตรกรรม นาข้าว ตาลโตนด	19
ภาพที่ 2.25 พื้นที่อนุรักษ์ป่าชายเลน	20
ภาพที่ 2.26 ประเพณีลากพระ	22
ภาพที่ 2.27 ประเพณีลอยกระทง	22
ภาพที่ 2.28 ประเพณีสงกรานต์	23

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 2.29 การทำบุญสารทเดือนสิบ	23
ภาพที่ 2.30 แห่ผ้าห่มเจดีย์วัดชะแล้	23
ภาพที่ 2.31 แสดงจำนวนประชากรของตำบลชะแล้	24
ภาพที่ 2.32 อาชีพของประชากรในเขตเทศบาลตำบลชะแล้	25
ภาพที่ 2.33 ข้าวกล้องสังข์หยด	27
ภาพที่ 2.34 จมูกข้าวกล้องสังข์หยด	27
ภาพที่ 2.35 น้ำยาอเนกประสงค์	28
ภาพที่ 2.36 สบู่ น้ำลูกลูตาลโดนด	28
ภาพที่ 4.1 แนวความคิดบรรจุภัณฑ์	45
ภาพที่ 4.2 การออกแบบโครงสร้างบรรจุภัณฑ์	46
ภาพที่ 4.3 การออกแบบตราสินค้า (Brand)	47
ภาพที่ 4.4 การออกแบบกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์	48
ภาพที่ 4.5 การออกแบบกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์	49
ภาพที่ 4.6 การสร้างบรรจุภัณฑ์ต้นแบบ (Prototype)	50

บทที่ 1

บทนำ

การศึกษาเรื่องการออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์ OTOP กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนชะแล้ เพื่อศึกษาข้อมูลผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชะแล้ และการออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชะแล้ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน มีรายละเอียดดังนี้

- 1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย
- 1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 1.3 คำถามในการวิจัย
- 1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ
- 1.5 ขอบเขตการวิจัย
- 1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย

โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) เป็นโครงการของรัฐบาล เพื่อสร้างเศรษฐกิจชุมชนให้สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชการที่ ๙ ดังนั้นโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) จึงเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน และเกิดการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง จากหมู่บ้านไปสู่เครือข่ายตำบล พร้อมทั้งยกระดับความเป็นอยู่ของคนในชุมชนให้ดียิ่งขึ้น โดยการผลิตหรือการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้เป็นสินค้าที่มีคุณภาพและมีอัตลักษณ์ที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น และสามารถจำหน่ายได้ทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยทรัพยากรที่มีอยู่ในละท้องถิ่น นำมาเป็นวัตถุดิบในการแปรรูป ทั้งที่เป็นอาหาร ของใช้ ของตกแต่ง และศิลปกรรมต่างๆ ก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ในรูปแบบต่างๆ

การที่ผลิตภัณฑ์จะจำหน่ายได้และประสบความสำเร็จในตลาดนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างจุดเด่นหรือจุดขายที่แตกต่างและน่าสนใจ ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่สินค้าจะต้องพึ่งพาบรรจุภัณฑ์ให้เป็นแรงจูงใจในการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค ซึ่งบรรจุภัณฑ์มีหน้าที่หลากหลายตั้งแต่การปกป้องสินค้าระหว่างการขนส่งและการจำหน่าย จนถึงการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าและการส่งเสริมการขาย (วีราวรรณ มารังกูร, 2560) การออกแบบบรรจุภัณฑ์จึง

เป็นในการส่งเสริมและยกระดับผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็งในการทำธุรกิจและขยายตลาด และทำให้ผลิตภัณฑ์ของชุมชนมีความโดดเด่นและน่าสนใจ

เทศบาลตำบลชะแล้ ตั้งอยู่ในตำบลชะแล้ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ซึ่งอยู่ห่างจากอำเภอสิงหนครประมาณ 17 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 5,561.875 ไร่ หรือประมาณ 8.907 ตารางกิโลเมตร เริ่มจัดตั้งเป็นเทศบาลตำบล เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2552 แบ่งการปกครองออกเป็น 5 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านปากช่อง บ้านสว่างอารมณ์ บ้านกลาง บ้านชะแล้ และบ้านเขาผี มีลักษณะส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มริมทะเลสาบสงขลา บริเวณตอนกลางของพื้นที่บริเวณหมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 5 ที่เป็นเนินเขาเล็กๆ สองเนิน ความสูงเฉลี่ย 30 – 40 เมตร ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางของเนินเขา ประมาณ 50-150 เมตร ลักษณะการลาดเอียงไปทั้งสี่ทิศทาง โดยมีความลาดชันสูงในด้านทิศตะวันออกและทิศตะวันตกลงสู่ที่ราบซึ่งเป็นพื้นที่นาข้าว พื้นที่ด้านตะวันตกของแนวถนนปลูกข้าวบางส่วน ในทิศตะวันตกจะมีประชากรอาศัยอยู่เป็นบางส่วน มีการตั้งถิ่นฐานหนาแน่นภายในเขตเทศบาลตำบลชะแล้ บริเวณสองฟากของถนนองค์การบริหารส่วนจังหวัด 3077 เป็นถนนสายหลักของพื้นที่ ซึ่งการใช้ประโยชน์ที่ดินส่วนใหญ่เป็นที่อยู่อาศัยปะปน กับพาณิชยกรรม และมีพื้นที่เกษตรกรรม มีการทำนา การทำไร่ ปลูกพืช และเลี้ยงสัตว์ ผลิตภัณฑ์ของชุมชน ได้แก่ จมูกข้าวกลิ้งสังข์หยด น้ำยาอบประสมงค์ สบู่ น้ำลูกตาลโตนด ผลิตภัณฑ์จากข้าวกลิ้งสังข์หยด และสินค้าหัตถกรรมจากใยตาลโตนด เป็นต้น

ปัญหาการออกแบบบรรจุภัณฑ์นั้น มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน (วีรารวรรณ มารังกูร, 2551) อันเนื่องมาจากสมาชิกในชุมชนไม่มีความคิดริเริ่มในการออกแบบบรรจุภัณฑ์หรือไม่สามารถปรับรูปแบบบรรจุภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย เพื่อที่จะได้บรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมกับความต้องการของลูกค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งการออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่มาจากเรื่องราว (Story) ที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน ดังนั้นการศึกษาข้อมูลของวิสาหกิจชุมชนชะแล้ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้กับวิสาหกิจชุมชน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการแก้ปัญหาในส่วนดังกล่าว และเพื่อให้ผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP) ของตำบลชะแล้สามารถสร้างจุดขายและเพิ่มมูลค่า เพื่อเป็นแนวทางสำคัญในการขยายโอกาสให้กับผลิตภัณฑ์ต่อไปในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.2.1 เพื่อศึกษาข้อมูลผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชะแล้ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา

- 1.2.2 เพื่อพัฒนาการออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชะแล้ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ที่เป็นการแสดงถึงอัตลักษณ์ของชุมชน

1.3 คำถามในการวิจัย

- 1.3.1 ข้อมูลผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชะแล้ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา เป็นอย่างไร
- 1.3.2 การออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชะแล้ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน เป็นอย่างไร

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.4.1 ผู้ผลิตสินค้าชุมชนของตำบลชะแล้ จะได้เกิดแนวคิดในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์และกระบวนการผลิต จนกระทั่งเกิดเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ หรือสามารถปรับปรุงดัดแปลงผลิตภัณฑ์เดิม ให้สอดคล้องกับกลุ่มลูกค้าเป้าหมายทางการตลาด
- 1.4.2 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนชะแล้ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอื่นๆ สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้กับการจัดการสินค้าและการออกแบบผลิตภัณฑ์ของชุมชนอย่างเหมาะสม
- 1.4.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน จะได้นำข้อมูลและรับการถ่ายทอดความรู้ด้านการพัฒนารูปแบบสินค้า กระบวนการผลิต และการออกแบบบรรจุภัณฑ์ เพื่อเป็นแนวในการบริหารจัดการสินค้าให้เกิดมูลค่าเพิ่ม

1.5 ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยทำการศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนชะแล้ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา โดยมุ่งเน้นไปที่การศึกษาข้อมูลผลิตภัณฑ์และการออกแบบบรรจุภัณฑ์ ที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของชุมชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ต้นแบบและรูปแบบบรรจุภัณฑ์ที่สามารถช่วยในการส่งเสริมการขาย ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไปในอนาคต การศึกษาครั้งนี้สามารถแบ่งงานออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้ คือ

- 1.5.1 การสำรวจข้อมูลผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนชะแล้ อำเภอสิงหนคร ได้ทำการผลิต ได้แก่ รูปแบบสินค้า จุดเด่นของสินค้า สินค้าขายดี เพื่อนำไปสู่การออกแบบและวางแผนพัฒนาบรรจุภัณฑ์

1.5.2 สํารวจบรรจุภัณฑ์ของสินค้ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนชะแล้ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา และพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์ที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของชุมชน มีรูปแบบที่ดึงดูดความสนใจลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย และสามารถส่งเสริมการขายผลิตภัณฑ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.6 นิยามคำศัพท์

วิสาหกิจชุมชน หมายถึง กลุ่มที่จัดตั้งขึ้นในตำบลชะแล้เพื่อการประกอบการและจัดการทุนของชุมชน ด้วยการประกอบกิจกรรมผลิตสินค้า การให้บริการ หรือการอื่นๆ เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเรียนรู้ในชุมชน ทั้งนี้ต้องเป็นกิจการที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย ความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

ตำบลชะแล้ หมายถึง เขตเทศบาลตำบลตั้งอยู่ในตำบลชะแล้ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา อยู่ห่างจากอำเภอสิงหนคร ประมาณ 17 กิโลเมตร มีลักษณะส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มริมทะเลสาบสงขลา ผลิตภัณฑ์ของชุมชน เช่น จมูกข้าวกล้องสังข์หยด น้ำยาอเนกประสงค์ สบู่ น้ำลูกลูตาลโดนด ผลิตภัณฑ์จากข้าวกล้องสังข์หยด เป็นต้น

บรรจุภัณฑ์ หมายถึง สินค้าที่ทำมาจากวัสดุต่างๆ ใช้ในการห่อหุ้ม ป้องกัน ลำเลียง จัดส่ง และนำเสนอสินค้า จัดเป็นเทคนิคในการส่งเสริมการขายผสมกับการป้องกันความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นกับสินค้าในระหว่างการขนส่ง และรักษาสภาพสินค้าให้ใกล้เคียงกับสินค้าแรกผลิตให้มากที่สุด

การออกแบบ หมายถึง กระบวนการทางความคิดในอันที่จะวางแผนรวบรวมองค์ประกอบทั้งหลายเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบเพื่อสร้างสรรค์ หรือปรับปรุงบรรจุภัณฑ์เดิม ที่มีความสัมพันธ์กับประโยชน์ใช้สอย วัสดุ และการผลิต ที่นำมาสู่ความสวยงามของผลิตภัณฑ์

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องการออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์ OTOP กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนชะแล้ เพื่อศึกษาข้อมูลผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชะแล้ และการออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชะแล้ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน ด้วยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาวิเคราะห์ในส่วนของแนวคิด ทฤษฎีและการทบทวนวรรณกรรม สามารถสรุปได้ ดังนี้

- 2.1 พื้นที่เทศบาลตำบลชะแล้
- 2.2 ลักษณะทางภูมิทัศน์ และจินตภาพเมือง
- 2.3 ลักษณะทางสังคม วัฒนธรรม และประชากร
- 2.4 การออกแบบบรรจุภัณฑ์
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 เทศบาลตำบลชะแล้

1. สภาพทั่วไปของเทศบาลตำบลชะแล้

ที่ตั้ง อาณาเขตและขอบเขตการปกครอง

เทศบาลตำบลชะแล้ ตั้งอยู่ในตำบลชะแล้ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ซึ่งอยู่ห่างจากอำเภอสิงหนครประมาณ 17 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 5,561.875 ไร่ หรือประมาณ 8.907 ตารางกิโลเมตร เทศบาลตำบลชะแล้ มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดกับ ตำบลบางเขียด อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา
ทิศใต้	ติดกับ ตำบลปากร่อ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา
ทิศตะวันออก	ติดกับ ตำบลรำแดง อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา
ทิศตะวันตก	ติดกับ คลองชะแล้ ซึ่งเชื่อมต่อระหว่างทะเลสาบสงขลาตอนล่างและตอนกลาง และตำบลเกาะนางคำ อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง ดังภาพที่ 2.1 แผนที่ตำบลชะแล้

ภาพที่ 2.1 แผนที่แสดงที่ตั้ง และอาณาเขตของเทศบาลตำบลชะแล้

เทศบาลตำบลชะแล้ เริ่มจัดตั้งเป็นเทศบาลตำบล เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2552 แบ่งการปกครองออกเป็น 5 หมู่บ้าน มีโครงสร้างชุมชนและประชากรปัจจุบัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้ และดังภาพที่ 2.2 แผนที่แสดงขอบเขตการปกครองของเทศบาลตำบลชะแล้

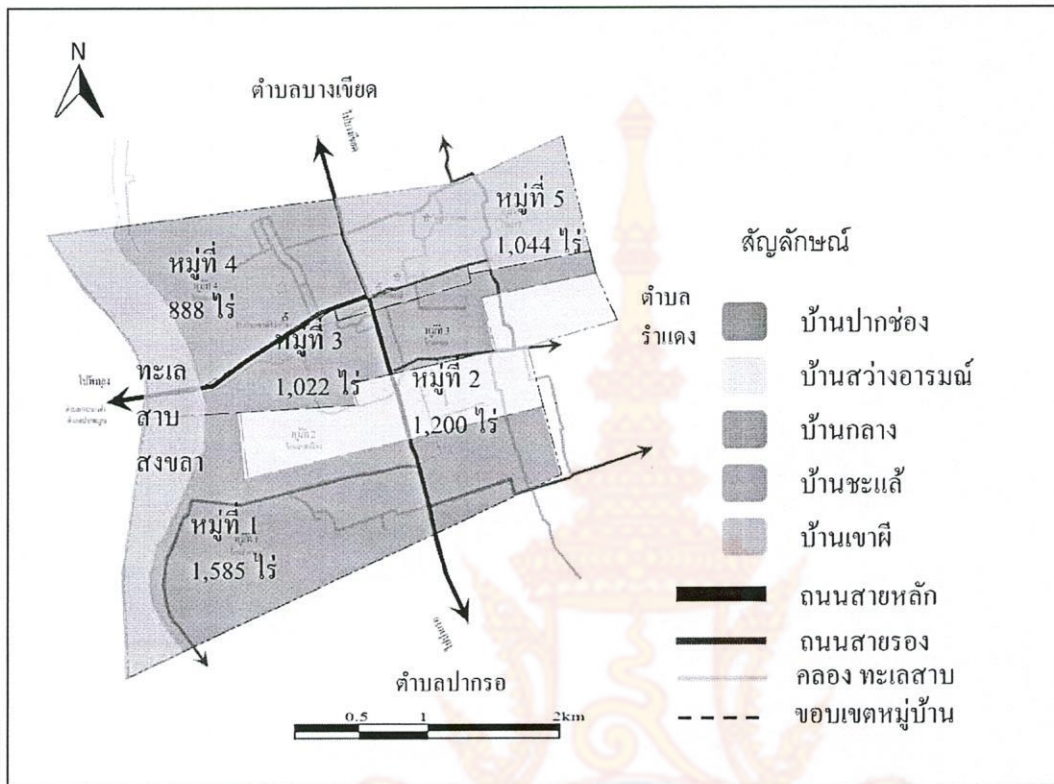
หมู่ที่ 1 บ้านปากช่อง มีเนื้อที่ 2,536 ตร.ม. จำนวนประชากร 597 คน จำนวนครัวเรือน 157 ครัวเรือน

หมู่ที่ 2 บ้านสว่างอารมณ์ มีเนื้อที่ 1,920 ตร.ม. จำนวนประชากร 462 คน จำนวนครัวเรือน 137 ครัวเรือน

หมู่ที่ 3 บ้านกลาง มีเนื้อที่ 1,635 ตร.ม. จำนวนประชากร 510 คน จำนวนครัวเรือน 166 ครัวเรือน

หมู่ที่ 4 บ้านชะแล้ มีเนื้อที่ 1,420 ตร.ม. จำนวนประชากร 608 คน จำนวนครัวเรือน 193 ครัวเรือน

หมู่ที่ 5 บ้านเขาผี มีเนื้อที่ 1,670 ตร.ม. จำนวนประชากร 397 คน จำนวนครัวเรือน 99 ครัวเรือน

ภาพที่ 2.2 แผนที่แสดงขอบเขตการปกครองของเทศบาลตำบลชะแล้

ลักษณะทางภูมิศาสตร์และสภาพแวดล้อม

ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปของตำบลชะแล้ มีลักษณะส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มริมทะเลสาบสงขลา บริเวณตอนกลางของพื้นที่บริเวณหมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 5 ที่เป็นเนินเขาเล็กๆสองเนิน ความสูงเฉลี่ย 30-40 เมตร ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางของเนินเขา ประมาณ 50-150 เมตร ลักษณะการลาดเอียงไปทั้งสี่ทิศทาง โดยมีความลาดชันสูงในด้านทิศตะวันออกและทิศตะวันตกลงสู่ที่ราบซึ่งเป็นพื้นที่นาข้าว พื้นที่ด้านตะวันตกของแนวถนนปลูกข้าวบางส่วน ดังภาพที่ 2.3 - 2.6 แสดงสภาพแวดล้อมของตำบลชะแล้

ภาพที่ 2.3 ลักษณะที่ราบลุ่มริมทะเลสาบสงขลา

ภาพที่ 2.4 แสดงทะเลสาบสงขลา

ภาพที่ 2.5 ภูเขาขนาดเล็ก วัดภูตบรรพต (วัดเขาผี)

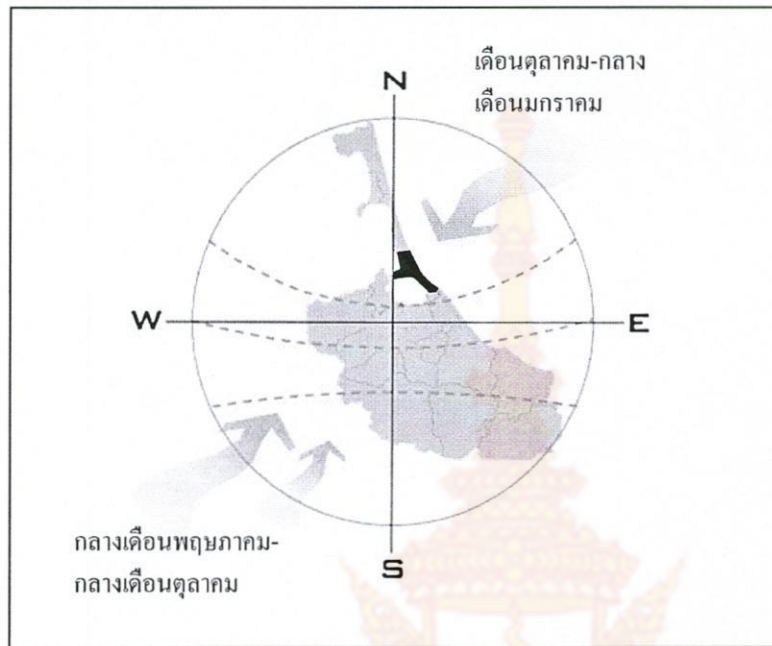

ภาพที่ 2.6 แสดงชายฝั่งทะเลสาบสงขลา พื้นที่ป่าพรุ ป่าชายเลน ดินเปรี้ยว

ลักษณะทางธรณีวิทยา ดินส่วนใหญ่ทั้งตำบลเป็นดินเหนียวปนทราย ยกเว้นพื้นที่ตอนกลางที่เป็นเนินเขาจะเป็นดินลูกรังและหินภูเขาก้อนกลมขนาดใหญ่ กระจายไปทางทิศใต้จากการเจาะสำรวจบ่อบาดาลพบหินแข็งที่ระดับความลึก 20 เมตร ไปทางทิศใต้ของเนินเขาที่ตั้งวัดชะแล้ พบหินก้อนกลมขนาดใหญ่โผล่พ้นพื้นที่ด้านทิศใต้ในพื้นที่เดียวกัน ดินด้านทางทิศตะวันตกติดกับทะเลสาบสงขลาเป็นดินป่าชายเลน ดินเปรี้ยว ขุดลึกไปประมาณ 10 เมตร เป็นดินเหนียวขาว ในอดีตพื้นที่บริเวณนี้เคยเป็นที่ตั้งโรงเผาอิฐและกระเบื้องหลังคาเมื่อประมาณ 50-100 ปีมาแล้ว (ปรากฏร่องรอยของเศษกระเบื้อง)

ลักษณะภูมิอากาศของเทศบาลตำบลชะแล้ มีลักษณะแบบมรสุมร้อนชื้น มี 2 ฤดูกาลประกอบด้วย (1) ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือน กุมภาพันธ์ – มิถุนายน ของทุกปี และ (2) ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือน กรกฎาคม – มกราคม ของทุกปี เดือนที่มีฝนตกชุกมากที่สุด คือ ระหว่างเดือนตุลาคม-ธันวาคม และช่วงที่มีฝนตกน้อยที่สุด คือ ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์-สิงหาคม เดือนที่มีปริมาณน้ำฝนสูงสุดคือเดือนพฤศจิกายน เดือนที่มีปริมาณน้ำฝนน้อยที่สุด คือ เดือนกุมภาพันธ์

ภายในเขตพื้นที่เทศบาล มีอุณหภูมิเฉลี่ยสูงสุดตลอดปี 28.80 องศาเซลเซียส ระหว่างช่วงเดือนมีนาคม - สิงหาคม และอุณหภูมิต่ำสุดตลอดปี 26.57 องศาเซลเซียส ระหว่างเดือนพฤศจิกายน - ธันวาคม ดังภาพที่ 2.7

ภาพที่ 2.7 แสดงลักษณะของตำบลชะแล้

การใช้ประโยชน์อาคาร และการตั้งถิ่นฐานของชุมชนชะแล้

การใช้ประโยชน์อาคาร

การใช้ประโยชน์อาคารในเขตเทศบาลตำบลชะแล้ ประกอบด้วยการใช้ประโยชน์อาคาร ใช้เพื่อทำกิจกรรมต่างๆ ดังต่อไปนี้

การใช้ประโยชน์อาคารประเภทที่อยู่อาศัย มีการกระจุกตัวหนาแน่นในบริเวณหมู่ที่ 3 บ้านกลาง มีจำนวน 166 ครั้วเรือน และหมู่ที่ 4 บ้านชะแล้จำนวน 193 ครั้วเรือน มีลักษณะอาคารเรียงตัวไปตามแนวถนนองค์การบริหารส่วนจังหวัด 3077

การใช้ประโยชน์อาคารประเภทพาณิชยกรรม กระจายตั้งอยู่ในบริเวณเขตเทศบาลตำบลชะแล้ โดยประกอบกิจการทางธุรกิจหลายประเภทจำแนกได้ดังนี้

1) ด้านการค้า

- ตลาดสด	จำนวน 1 แห่ง
- ร้านค้า	จำนวน 15 ร้าน

2) ด้านการบริการ

- สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง	จำนวน 2 แห่ง
- ร้านเสริมสวย	จำนวน 10 แห่ง

- ร้านล้างอัดฉีด	จำนวน 1 แห่ง
- โรงสีข้าว	จำนวน 8 โรง
- อู่ซ่อมรถ	จำนวน 5 แห่ง
- ร้านอาหาร	จำนวน 3 ร้าน
- ร้านตัดเย็บเสื้อผ้า	จำนวน 2 ร้าน
- ร้านวัสดุก่อสร้าง	จำนวน 1 ร้าน

การใช้ประโยชน์อาคารประเภทอุตสาหกรรม ในเขตเทศบาลตำบลชะแล้ ส่วนใหญ่จะเป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็ก อุตสาหกรรมภายในครัวเรือน ได้แก่

- โรงอิฐ (เงินลงทุนไม่เกิน 10 ล้านบาท จำนวน 2 แห่ง)
- โรงสีข้าว (จำนวน 1 แห่ง)

การใช้ประโยชน์อาคารประเภทสถาบันการศึกษา ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาของเทศบาลตำบลชะแล้ ปรากฏดังนี้

- โรงเรียนระดับประถมศึกษา 1 แห่ง คือ โรงเรียนวัดชะแล้
- โรงเรียนมัธยมศึกษา 1 แห่ง คือ โรงเรียนชะแล้นิมิตวิทยา
- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2 แห่ง คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดภูตบรรพต และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านสว่างอารมณ์
- ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน 2 แห่ง
- ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนประจำตำบล 1 แห่ง
- ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร 1 แห่ง

การใช้ประโยชน์อาคารประเภทสถาบันศาสนา ภายในเขตเทศบาลตำบลชะแล้ มีวัดจำนวน 2 แห่ง คือ

- 1) วัดชะแล้ หมู่ที่ 4 บ้านชะแล้
- 2) วัดภูตบรรพต (วัดเขาผี) หมู่ที่ 5 บ้านเขาผี

การใช้ประโยชน์อาคารประเภทสถาบันราชการ ประกอบไปด้วยสถานที่ต่างๆ ดังนี้ และดังภาพที่ 2.8 – 2.19

- ที่ทำการตำรวจชุมชนตำบลชะแล้
- สำนักงานเทศบาลตำบลชะแล้
- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลชะแล้
- ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน
- ไปรษณีย์เอกชน

ภาพที่ 2.8 บ้านพักอยู่อาศัย

ภาพที่ 2.9 ตลาดสดของตำบลชะแล้

ภาพที่ 2.10 สถานีบริการน้ำมัน

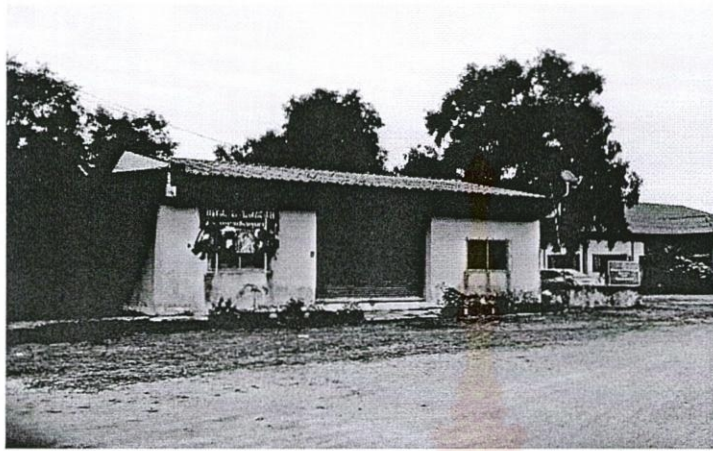
ภาพที่ 2.11 ที่ทำการตำรวจชุมชนตำบลชะแล้

ภาพที่ 2.12 โรงเรียนชะแล้นิมิตวิทยา

ภาพที่ 2.13 โรงเรียนวัดชะแล้

ภาพที่ 2.14 การศึกษานอกโรงเรียน

ภาพที่ 2.15 สำนักงานเทศบาลตำบลชะแล้

ภาพที่ 2.16 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลชะแล้

ภาพที่ 2.17 ที่ทำการไปรษณีย์เอกชนตำบลชะแล้

ภาพที่ 2.18 วัดชะแล้

ภาพที่ 2.19 วัดเขาผี

2. การตั้งถิ่นฐาน

เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศของเทศบาลตำบลชะแล้ เป็นพื้นที่ราบลุ่มชายฝั่งทะเลสาบ ในทิศตะวันตกจะมีประชากรอาศัยอยู่เป็นบางส่วน และพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบ มีการตั้งถิ่นฐานหนาแน่นภายในเขตเทศบาลตำบลชะแล้ บริเวณสองฟากของถนนองค์การบริหารส่วนจังหวัด 3077 เป็นถนนสายหลักของพื้นที่ ซึ่งการใช้ประโยชน์ที่ดินส่วนใหญ่เป็นที่อยู่อาศัยปะปน กับพาณิชย์กรรม และมีพื้นที่เกษตรกรรม มีการทำนา การทำไร่ ปลูกพืช และเลี้ยงสัตว์

ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน และกรรมสิทธิ์การถือครองที่ดิน ดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 แสดงประเภทของการใช้ประโยชน์ที่ดิน

ประเภทของการใช้ประโยชน์ที่ดิน	พื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ
1. ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย	84	2
2. ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง	5	0
3. ที่ดินประเภทชนบทและเกษตรกรรม	2,350.5	42
4. ที่ดินประเภทที่โล่งเพื่อนันทนาการและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม(ทุ่งหญ้าป่าพรุ)	1,193	21
5. ที่ดินประเภทพาณิชยกรรมที่จำเป็นสำหรับชีวิตประจำวัน	0.5	0
6. ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมเฉพาะกิจ(โรงสีข้าว)	4	0
7. ที่ดินประเภทสถาบันศึกษา	41	1
8. ที่ดินประเภทสถาบันศาสนา	32	1
9. ที่ดินประเภทสถาบันราชการ	26	0
10. ที่ดินประเภทอนุรักษ์สภาพแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยว (ป่าชายเลน)	493	9
11. พื้นที่ทะเลสาบ	857	15
12. ที่ดินประเภทอื่นๆ ถนน แม่น้ำ ลำคลอง ที่ว่าง และที่สาธารณะประโยชน์ เป็นต้น	475	9
รวม	5,561	100

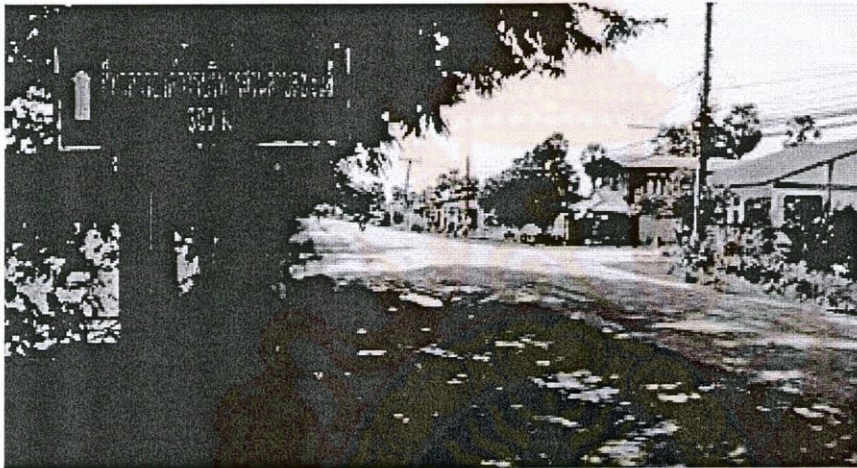
3. ลักษณะโครงข่ายคมนาคมและระบบขนส่งสาธารณะ

เทศบาลตำบลชะแล้ มีระบบโครงข่ายด้านคมนาคมและขนส่งทางบก ดังรายละเอียดและผังภาพที่ 2.20 – 2.23

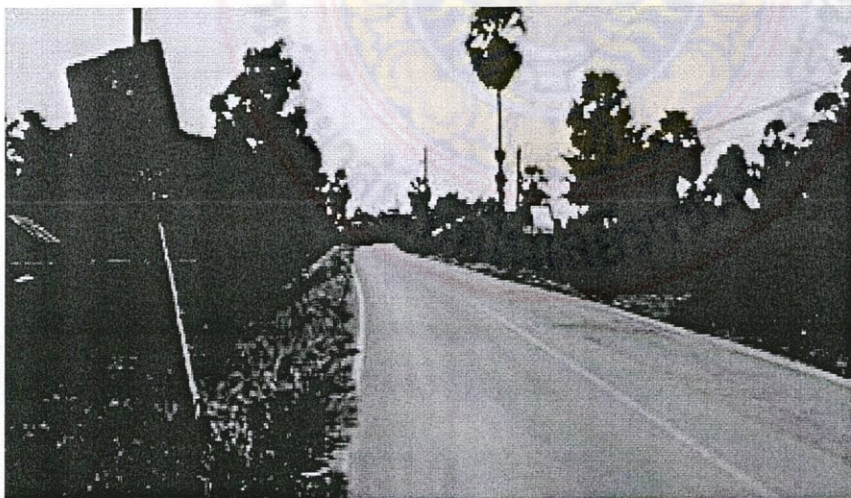
1) ถนนสายหลัก ทางหลวงชนบทหมายเลข สข 3077 สายบ้านใหญ่ – บ่อป่า เป็นถนนที่ตัดผ่านเขตพื้นที่ของเทศบาลตำบลชะแล้ ซึ่งเชื่อมต่อกับถนนสายรองและสายย่อยในเขตเทศบาลตำบลชะแล้

2) ถนนสายรอง เป็นถนนสายที่เชื่อมต่อภายในหมู่บ้านของพื้นที่เทศบาลตำบลชะแล้กับพื้นที่ข้างเคียง ทำให้การขนส่งสินค้าและการเดินทางสัญจรไปมากับพื้นที่ใกล้เคียงมีความสะดวกสบาย

3) ถนนสายย่อย มีลักษณะเป็นถนนภายในชุมชน ทำหน้าที่ในการเข้าถึงบริเวณและสถานที่สำคัญต่างๆ เช่น วัด โรงเรียน ย่านพักอาศัย พื้นที่เกษตร มีขนาดเขตทางแบบสองช่องจราจรขนาดเล็ก

ภาพที่ 2.20 ถนนสายหลัก ถนนองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา สาย 3077

ภาพที่ 2.21 ถนนสายรอง สายชะแล้ – รำแดง

ภาพที่ 2.22 สะพานเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ. 2539

ภาพที่ 2.23 ถนนสายย่อย ด้านทิศใต้ของวัดชะแล้

4. โครงสร้างพื้นฐาน ระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ

1) ระบบสาธารณูปโภค

การไฟฟ้า ระบบบริการด้านสาธารณูปโภคด้านการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา เป็นผู้ให้บริการแก่ประชาชน ปัจจุบันผู้มีไฟฟ้าใช้รวม 571 ครัวเรือน

การประปา ระบบบริการด้านสาธารณูปโภคด้านประปา มีจำนวน 4 แห่ง ราษฎรใช้ประโยชน์ จำนวน 571 ครัวเรือน ระบบประปาหมู่บ้านประเภทบ่อบาดาล ได้แก่ หมู่ที่ 2 หมู่ที่ 3 หมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 5 สำหรับหมู่ที่ 1 ใช้ประปาผิวดิน

การสื่อสารและโทรคมนาคม เทศบาลตำบลชะแล้ มีระบบบริการสาธารณูปโภคด้านการสื่อสารและโทรคมนาคม ประกอบด้วย

- ที่ทำการไปรษณีย์ 1 แห่ง
- สถานีโทรคมนาคม 2 แห่ง

2) การให้บริการด้านสาธารณูปการ

1. การบริหาร ได้แก่ เทศบาลตำบลชะแล้
2. การศึกษา ได้แก่ โรงเรียนวัดชะแล้ โรงเรียนชะแล้โนนมิตร
3. การสาธารณสุข ได้แก่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลชะแล้
4. การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ได้แก่ ที่ทำการตำรวจชุมชน

2.2 ลักษณะทางภูมิทัศน์และจินตภาพเมือง

ลักษณะทางภูมิทัศน์

เทศบาลตำบลชะแล้มีพื้นที่ที่มีทรัพยากร สิ่งแวดล้อมอุดมสมบูรณ์ ทางทิศตะวันตกของเทศบาลตำบลชะแล้ติดกับทะเลสาบสงขลามีความสมบูรณ์ของธรรมชาติ ป่าชายเลน พื้นที่อนุรักษ์ มีสัตว์น้ำอุดมสมบูรณ์เหมาะสมกับทำการประมง และฝั่งตะวันออก ของพื้นที่เหมาะแก่การทำเกษตรกรรม ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ มีเนินเขา 2 เนินเป็นที่ตั้งของวัดเขาฝักบัววัดชะแล้ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างถิ่นเข้ามาเที่ยวชม ดังภาพที่ 2.24 – 2.25

ภาพที่ 2.24 พื้นที่เกษตรกรรม นาข้าว ตาลโตนด

ภาพที่ 2.25 พื้นที่อนุรักษ์ป่าชายเลน

จินตภาพของเมือง เป็นวิธีการศึกษาถึงมโนทัศน์ของผู้สังเกต หากสภาพแวดล้อมของเมืองมีการจัดองค์ประกอบที่เหมาะสม ก็จะทำให้เกิดจินตภาพที่ชัดเจน ส่งผลให้เมืองนั้นๆ มีความน่าประทับใจต่อผู้พบเห็นในที่สุด โดยประเด็นของการศึกษามีดังนี้

1) จุดสังเกต/จุดหมายตา (Landmarks) คือ ลักษณะเด่นภายในเมืองที่ปรากฏแก่สายตาโดยทั่วไป จุดสังเกตบางแห่งมีขนาดใหญ่มากและมองเห็นได้จากระยะไกล บางแห่งก็มีขนาดเล็กและมองเห็นได้ ในระยะใกล้ๆ เท่านั้น จุดสังเกตเป็นองค์ประกอบที่สำคัญมากของเมือง

1) วัดชะแล้	หมู่ที่ 4 บ้านชะแล้
2) วัดกุดบรรพต (วัดเขามิ)	หมู่ที่ 5 บ้านเขามิ

2) ทางสัญจร (Pathways) คือ เส้นทางสัญจรหลักและรองที่ผู้คนใช้ในการสัญจรไปมา เมืองแต่ละเมืองจะมีโครงข่ายของถนนทั้งถนนประธาน ถนนหลัก และถนนรอง

- ถนนสายหลัก ทางหลวงชนบทหมายเลข สข 3077 สายบ้านใหญ่ – บ่อป่า
- ถนนสายรอง เป็นถนนสายที่เชื่อมต่อภายในหมู่บ้านของพื้นที่เทศบาลตำบลชะแล้

3) ย่าน (Districts) แต่ละเมืองจะประกอบไปด้วยละแวกบ้านหรือย่านจำนวนหลายๆ แห่งรวมเข้าด้วยกัน เช่น ย่านศูนย์กลางเมือง ย่านชานเมือง ย่านพักอาศัย ย่านชุมทางรถไฟ ย่านอุตสาหกรรม เป็นต้น บางย่านจะมีชื่อเรียกเฉพาะในท้องถิ่น และบางครั้งย่านดังกล่าวก็มีรูปทรงและขอบเขตที่ชัดเจน แต่บางครั้งก็มีลักษณะ หลากๆ ประการผสมผสานอยู่ด้วยกัน และไม่มีขอบเขตที่ชัดเจน ย่านในพื้นที่ ได้แก่ ย่านชุมชนบ้านชะแล้

4) ขอบ/แนวเขต (Edges) จุดสิ้นสุดของย่านก็คือขอบเขต ย่านบางแห่งไม่มีขอบเขตที่ชัดเจนแต่ขยายตัวออกจากศูนย์กลาง ไปที่ละน้อยจนผสมผสานเข้ากับย่านอื่น เมื่อย่าน 2 แห่งมาบรรจบกันเข้าที่ขอบเขตหนึ่งก็จะก่อให้เกิดตะเข็บ (Seam) ขึ้น ขอบเขตในพื้นที่ ได้แก่ แนวทะเลสาบสงขลา ฝั่งทิศตะวันตก

5) จุดรวม/ศูนย์รวม (Nodes) คือ ศูนย์กลางของกิจกรรม ซึ่งในความเป็นจริงแล้วก็เป็นเหมือนจุดสังเกตประเภทหนึ่ง แต่ต่างกันตรงที่จุดศูนย์รวมจะมีการเคลื่อนไหวของกิจกรรมตลอดเวลา จุดศูนย์กลางจะมีความชัดเจนของการเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมในเมือง และในบางครั้งจุดสังเกตและจุดศูนย์รวมก็รวมอยู่ในสถานที่เดียวกัน บริเวณตลาดสดบ้านชะแล้

2.3 ลักษณะทางสังคม วัฒนธรรม ประชากร

สถาบันราชการ ประกอบไปด้วย

- ที่ทำการตำรวจชุมชนตำบลชะแล้
- สำนักงานเทศบาลตำบลชะแล้
- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลชะแล้
- ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน
- ไปรษณีย์

สถาบันการศึกษา ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาของเทศบาลตำบลชะแล้ ปรากฏดังนี้

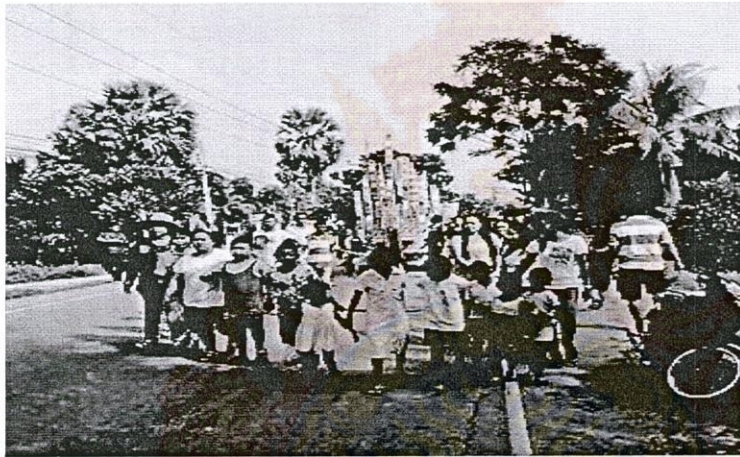
- โรงเรียนระดับประถมศึกษา	1 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนวัดชะแล้
- โรงเรียนมัธยมศึกษา	1 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนชะแล้นิมิตวิทยา
- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	2 แห่ง ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดภูตบรรพต และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านสว่างอารมณ์
- ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน	2 แห่ง
- ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนประจำตำบล	1 แห่ง
- ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร	1 แห่ง

สถาบันศาสนา ในเขตเทศบาลตำบลชะแล้ นับถือศาสนาพุทธ 100% มีการเข้าวัดเพื่อทำบุญตักบาตรเนื่องในวันสำคัญทางพุทธศาสนา และมีการร่วมทำกิจกรรมด้านศาสนกิจมีวัดภายในเขตเทศบาลตำบลชะแล้ มีวัด จำนวน 2 แห่ง คือ

1) วัดชะแล้	หมู่ที่ 4 บ้านชะแล้
2) วัดภูตบรรพต (วัดเขามิ)	หมู่ที่ 5 บ้านเขามิ

ประเพณี และวัฒนธรรม มีรายละเอียดและภาพที่ 2.26 – 2.30 ดังนี้

1. ประเพณีลากพระ จัดในเดือนตุลาคมของทุกปี มีกิจกรรมประกวดเรือทรงพระทางบก และกิจกรรมอื่นๆ เป็นการแสดงออก ถึงความพร้อมเพรียง สามัคคีพร้อมใจกัน ในการทำบุญทำทาน
2. ประเพณีลอยกระทง จัดในเดือนพฤศจิกายนของทุกปี มีกิจกรรมลอยกระทงหนูน้อย นพมาศ ประกวดกระทง เป็นการแสดงการขอขมาแม่น้ำคงคาที่ให้เป็นน้ำใช้และเป็นพืชรูชชา
3. ประเพณีสงกรานต์ จัดในเดือนเมษายนของทุกปี มีกิจกรรมรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ สรงน้ำพระ
4. แห่ผ้าห่มเจดีย์วัดชะแล้ พุทธศาสนิกชนเชื่อว่าการได้มีส่วนทำบุญหรือบูชาปูชนียสถานสำคัญทางพุทธศาสนาจะได้บุญกุศลส่งผลให้ชีวิตดีขึ้นในอนาคต
5. การทำบุญสารทเดือนสิบ เพื่อทำบุญอุทิศแก่บรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปแล้ว

ภาพที่ 2.26 ประเพณีลากพระ

ภาพที่ 2.27 ประเพณีลอยกระทง

ภาพที่ 2.28 ประเพณีสงกรานต์

ภาพที่ 2.29 การทำบุญสารทเดือนสิบ

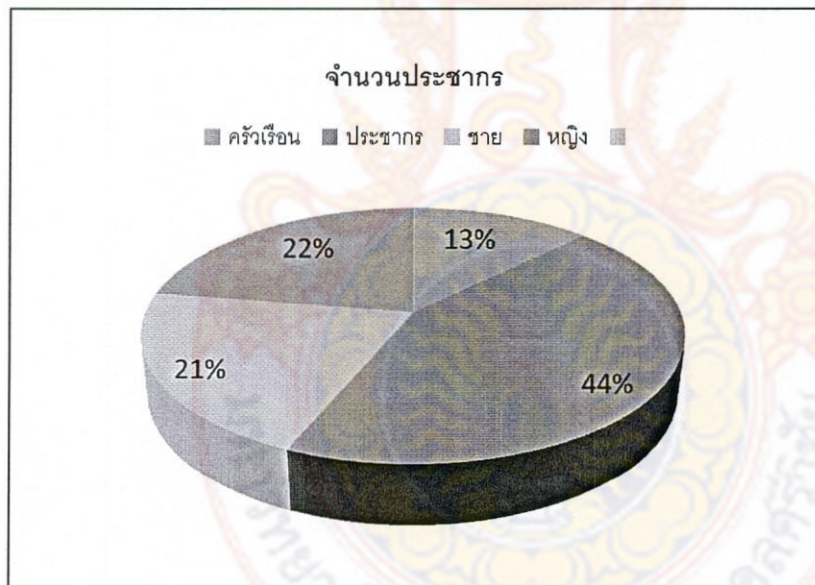
ภาพที่ 2.30 แห่ผ้าห่มเจดีย์วัดชะแล้

จำนวนประชากร

ประชากรรวมทั้งสิ้นมีจำนวน 2,574 คน ประชากรหญิงมีจำนวน 1,328 คน ประชากรชายมีจำนวน 1,246 จำนวน หลังคาเรือนทั้งหมดในเขตเทศบาลตำบลระโนดมีจำนวน 752 ครัวเรือน ดังตารางที่ 2.2 และภาพที่ 2.31

ตารางที่ 2.2 แสดงจำนวนประชากรของตำบลชะแล้

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ครัวเรือน (หลัง)	ประชากร (คน)	ชาย (คน)	หญิง (คน)
1	บ้านปากช่อง	157	597	293	304
2	บ้านชายเหมือง	137	462	231	231
3	บ้านกลาง	166	510	235	275
4	บ้านชะแล้	193	608	292	316
5	บ้านเขาผี	99	397	195	202
	รวม	752	2,574	1,246	1,328

ภาพที่ 2.31 แสดงจำนวนประชากรของตำบลชะแล้

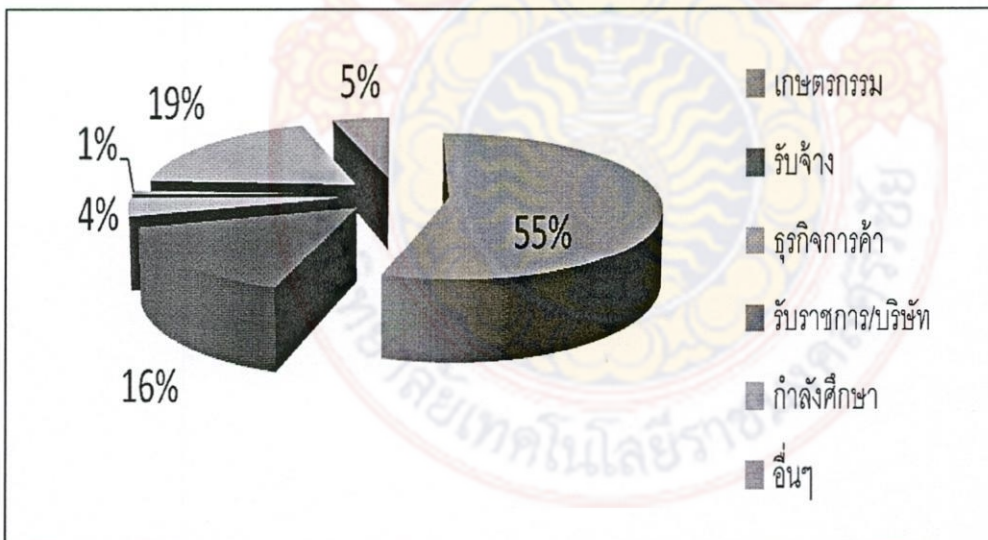
โครงสร้างทางเศรษฐกิจชุมชน

ประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรม ทำนา ทำสวน เลี้ยงสัตว์ รองลงมาคือ ค้าขาย ประมง อุตสาหกรรมในครัวเรือนได้แก่ โรงสีขนาดเล็ก การทำน้ำตาลโตนด และมีแรงงานบางส่วนไปทำงานรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม แบบไปเช้า เย็นกลับ ประมาณ 200 คน นอกจากนี้เทศบาลตำบลชะแล้มีการส่งเสริมอาชีพของประชากรคือ ส่งเสริมการเลี้ยงสุกร ทำน้ำปลา เลี้ยงปลากะพง เป็นต้น

ลักษณะการประกอบอาชีพของประชากรในเขตเทศบาลตำบลชะแล้ จำแนกได้ดังนี้

1. ประกอบอาชีพเกษตรกรรม	55%	ของผู้ประกอบอาชีพทั้งหมด
2. ประกอบอาชีพรับจ้าง	16%	ของผู้ประกอบอาชีพทั้งหมด
3. ประกอบอาชีพธุรกิจการค้า	4%	ของผู้ประกอบอาชีพทั้งหมด
4. ประกอบอาชีพรับราชการ/บริษัท	1%	ของผู้ประกอบอาชีพทั้งหมด
5. กำลังศึกษา	19%	ของผู้ประกอบอาชีพทั้งหมด
6. อื่นๆ	5%	ของผู้ประกอบอาชีพทั้งหมด

โดยมีรายได้ต่อครัวเรือนโดยเฉลี่ยครัวเรือนละ 250,000 บาท

ภาพที่ 2.32 อาชีพของประชากรในเขตเทศบาลตำบลชะแล้

อุตสาหกรรม

การประกอบอุตสาหกรรมในเขตเทศบาลตำบลชะแล้ ส่วนใหญ่จะเป็นอุตสาหกรรม

ขนาดเล็ก อุตสาหกรรมภายในครัวเรือน ได้แก่

- โรงอิฐ (เงินลงทุนไม่เกิน 10 ล้านบาท จำนวน 2 แห่ง)
- โรงสีข้าว ขนาดใหญ่ จำนวน 1 โรง

พาณิชย์กรรม

ในเขตพื้นที่ของเทศบาลตำบลชะแล้ มีการประกอบธุรกิจหลายประเภท
จำแนกได้ดังนี้

1) ด้านการพาณิชย์กรรม

- ตลาดสด จำนวน 1 แห่ง
- ร้านค้า จำนวน 13 ร้าน

2) ด้านการบริการ

- สถานีจำหน่ายน้ำมันเชื้อเพลิง จำนวน 2 แห่ง
- ร้านเสริมสวย จำนวน 10 แห่ง
- ร้านตัดผม จำนวน 1 แห่ง
- โรงสีข้าว ขนาดเล็ก จำนวน 8 โรง
- อู่ซ่อมรถ จำนวน 5 แห่ง
- ร้านน้ำชา จำนวน 1 ร้าน
- ร้านวัสดุการเกษตร จำนวน 1 แห่ง
- ร้านอาหาร จำนวน 3 ร้าน
- ร้านตัดเย็บเสื้อผ้า จำนวน 2 ร้าน
- ร้านวัสดุก่อสร้าง จำนวน 1 ร้าน

การท่องเที่ยว

ตำบลชะแล้ มีพื้นที่สาธารณะประโยชน์บริเวณชายฝั่งทะเลสาบสงขลา ยาวประมาณ 3 กิโลเมตร มีป่าชายเลนขนานกับชายฝั่ง มีภูมิทัศน์ที่สวยงาม และมีสะพานข้ามทะเลสาบเชื่อมทะเลสาบระหว่างตำบลชะแล้กับตำบลเกาะนางคำ อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง เหมาะสำหรับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

แหล่งทรัพยากรชุมชน

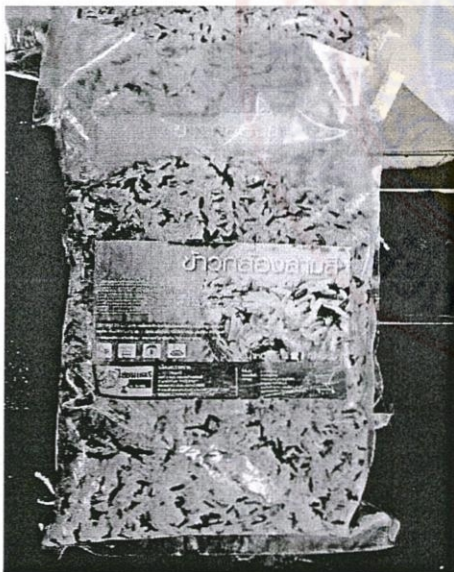
สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ล้อมรอบตัวมนุษย์ภายในบริเวณชุมชนมีทั้งสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หรือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมาไว้ในชุมชน อาจจะเป็นสิ่งที่มีชีวิตหรือไม่มีชีวิตก็ได้ อาจจะเป็นสิ่งที่มีตัวตนหรือไม่มีตัวตนก็ได้แต่ทุกอย่างจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องต่อกันเป็นวงจร

1. สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลชะแล้ ได้แก่ อากาศ พื้นดิน แร่ธาตุ ป่าไม้ สัตว์ และลำคลองชะแล้ ทะเลสาบ

- ทรัพยากรป่าไม้ ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งทะเลสาบสงขลา
- ทรัพยากรน้ำ เทศบาลตำบลชะแล้มีแหล่งน้ำธรรมชาติในเขตพื้นที่ ดังนี้
 - ทะเลสาบสงขลา
 - เขื่อนน้ำ
 - ถังเก็บน้ำฝน
 - น้ำบาดาล

2. สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลชะแล้ ได้แก่

- ธรรมนุญสุขภาพตำบลชะแล้
- แหล่งประวัติศาสตร์ที่เก่าแก่ คือ วัดชะแล้มีอายุ 551 ปี บ่อน้ำชะแล้ เป็นต้น
- ผลิตภัณฑ์ของชุมชน เช่น จมูกข้าวกล้องสังข์หยด น้ายาอเนกประสงค์ สบู่ น้ำลูกตาลโตนด ผลิตภัณฑ์จากข้าวกล้องสังข์หยด เป็นต้น ดังภาพที่ 2.33 – 2.36
- งานประเพณี แห่ผ้าห่มเจดีย์วัดชะแล้

ภาพที่ 2.33 ข้าวกล้องสังข์หยด

ภาพที่ 2.34 จมูกข้าวกล้องสังข์หยด

ภาพที่ 2.35 น้ำยาอเนกประสงค์

ภาพที่ 2.36 สบู่ น้ำลูกตาลโตนด

2.4 การออกแบบบรรจุภัณฑ์

การออกแบบ เป็นการวางแผนหรือกำหนดรูปแบบรวมทั้งการตกแต่งในโครงสร้างรูปทรงของงานศิลปะ ทักษะศิลป์ดนตรี ตลอดจนวรรณกรรม (Good 1973) และ Gove (1956) อธิบายว่าการออกแบบเป็นการจัดแต่งองค์ประกอบมูลฐานในการสร้างงานศิลปกรรม เครื่องจักรหรือประดิษฐ์กรรม ในขณะที่ ศิริพงศ์ พะยอมรัมย์ (2537) กล่าวว่า การออกแบบเป็นกระบวนการทางความคิดในอันที่จะวางแผนรวบรวมองค์ประกอบทั้งหลายเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบเพื่อสร้างสรรค์ หรือปรับปรุงประดิษฐ์กรรมต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพทั้งด้านประโยชน์ใช้สอยและด้านความงาม โดย สถาพร ดีบุญมี ณ ชุมแพ (2540) กล่าวถึงการออกแบบว่าเป็นการสร้างสรรคที่มีผลปรากฏเป็นรูปธรรม คือ มีรูปร่างหรือรูปทรงซึ่งต้องใช้พื้นที่ในการดำรงรูปร่างหรือรูปทรงนั้นๆ

การบรรจุภัณฑ์ หมายถึง ภาชนะที่ใช้ในการขนส่งผลิตภัณฑ์ไปยังแหล่งใช้ประโยชน์ โดยความประหยัดและปลอดภัย (กองส่งเสริมอุตสาหกรรม, 2517) และ สุดาตวง เรืองรุจิระ (2529) กล่าวว่า บรรจุภัณฑ์ หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้น ตลอดกระบวนการทางการตลาดที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการออกแบบ สร้างสรรคภาชนะบรรจุหรือหีบห่อให้กับผลิตภัณฑ์ ซึ่งก็คล้ายกับ ประชิต ทิณบุตร (2531) อธิบายว่า บรรจุภัณฑ์ หมายถึง หน่วยรูปแบบของวัตถุภายนอกของผลิตภัณฑ์ ที่ทำหน้าที่ปกป้องคุ้มครอง หรือห่อหุ้มผลิตภัณฑ์ภายในไม่ให้เกิดความเสียหายสะดวกในการขนส่ง และเอื้อประโยชน์ในทางการค้าและต่อการบริโภค

การบรรจุภัณฑ์ (Packaging) เป็นสิ่งที่มีความสำคัญทั้งในทางเศรษฐกิจการขนส่งและการจำหน่ายสินค้าทุกประเภท ทั้งนี้เพราะสินค้าแทบทุกชนิดจำเป็นต้องอาศัยการบรรจุภัณฑ์แทบทั้งสิ้น ผลิตภัณฑ์มากกว่าร้อยละ 70 ต้องใช้บรรจุภัณฑ์ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง เพื่อทำหน้าที่ป้องกันผลิตภัณฑ์จากสภาวะสิ่งแวดล้อมภายนอก และรักษาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ไว้นานที่สุด พร้อมทั้งก่อให้เกิดความสะดวกในการนำผลิตภัณฑ์ออกใช้ นอกจากนี้บรรจุภัณฑ์ยังมีส่วนในการเพิ่มคุณค่าของผลิตภัณฑ์และเร่งเร้าให้เกิดความต้องการเพื่อผลทางการตลาดอีกด้วย (ประชิด ทิณบุตร, 2555)

ด้วยเหตุนี้บรรจุภัณฑ์จึงได้รับความสำคัญขึ้นมาเป็นอย่างมาก และเป็นองค์ประกอบหลักที่ผู้ผลิตนำมาเป็นเครื่องมือสำหรับการแข่งขัน ซึ่งถ้าตัวสินค้าหรือผลิตภัณฑ์มีฐานะเป็นพระเอก (The Lead) บรรจุภัณฑ์ก็เปรียบเสมือนพระรอง (The Subordinate) ที่นำมาเน้นย้ำการบริการตัวเองเป็นผู้ช่วยขายผลิตภัณฑ์ เพราะสามารถแสดงตัวหรือตราสินค้า (Brand) ต่อผู้ใช้ประจำได้อย่างรวดเร็ว และยังพยายามที่จะจูงใจผู้ที่ไม่เคยใช้ให้เกิดความสนใจอยากที่จะทดลองใช้ เป็นครั้งแรกอีกด้วย ดังนั้นสินค้าและบรรจุภัณฑ์จึงเป็นของคู่กันมาตลอด ยิ่งสินค้าผลิตภัณฑ์มีการคิดค้น การผลิต การแข่งขันมากเท่าใด การบรรจุภัณฑ์ก็จะได้รับการพัฒนาขึ้นไปมากเท่านั้น จนกระทั่งปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า บรรจุภัณฑ์มีความสำคัญสำหรับสินค้าและการตลาดอย่างจะขาดเสียซึ่งสิ่งหนึ่งใด มิได้ ทั้งนี้เพราะบรรจุภัณฑ์ได้แสดงหน้าที่และบทบาทในการตลาดดังนี้

1. การบรรจุและการคุ้มครองป้องกัน (Containment and Protection) บรรจุภัณฑ์ที่จะประสบความสำเร็จได้นั้นต้องเอื้ออำนวยหน้าที่ต่อการบรรจุและ การคุ้มครอง ซึ่งภาชนะจะต้องได้รับการออกแบบให้สามารถคุ้มครองผลิตภัณฑ์จากความเสียหาย อันเนื่องจากการขนส่ง ป้องกันการเน่าเสีย เก็บรักษาง่ายไม่เสื่อมสลายไว ทั้งนี้เพราะผู้บริโภคย่อมไม่ต้องการที่จะได้รับอันตรายจากอาหารที่เป็นพิษ หรือบาดแผล อันเนื่องมาจากบรรจุภัณฑ์ที่ไม่เรียบร้อยสมบูรณ์

2. การบ่งชี้ผลิตภัณฑ์ (Identification) บรรจุภัณฑ์ต้องแสดงให้เห็นผลิตภัณฑ์ต่อผู้บริโภคทันที โดยการใช้ชื่อการค้า (Trade Name) เครื่องหมายการค้า (Trademark) ของผู้ผลิต แสดงชนิดและลักษณะประเภทของสินค้าเข้ามาเป็นเครื่องบ่งชี้ ให้ผู้บริโภคมองเห็นได้ง่าย ด้วยการใช้อูปร่าง รูปทรง ขนาด ตัวอักษร สี สัน ที่เด่นชัดและแสดงความแตกต่างจากผลิตภัณฑ์แข่งขันอื่นๆ เพื่อให้จดจำได้ง่าย

3. การอำนวยความสะดวก (Convenience) ในแง่ของการผลิตและการตลาดนั้น บรรจุภัณฑ์ต้องเอื้ออำนวยความสะดวกต่อการขนส่งและการเก็บรักษาในคลังสินค้า ซึ่งต้องมีความมั่นคงแข็งแรง สามารถที่จะวางเรียงซ้อน (Stacking) กันได้ง่าย ขนาดและรูปร่างจึงต้องมีความ

พอเหมาะ (Fitness Size) และยังคงง่ายต่อการนำไปวางเรียงในชั้นวางของขายตามร้านค้าหรือแสดงโชว์ (Easy to Stack and Display) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการอำนวยความสะดวกต่อผู้บริโภคนั้น เป็นการอำนวยความสะดวกในแง่ของการนำไปใช้สอยตามหน้าที่ของผลิตภัณฑ์แต่ละชนิด ซึ่งมีความแตกต่างกันไปตามประเภทการใช้งานและการเก็บรักษา ดังนั้นผู้ออกแบบจึงต้องออกแบบให้มีความเหมาะสมกับพฤติกรรมและสรีระร่างกาย ของผู้บริโภค เช่นมีขนาดที่เหมาะสมกับมือสะดวกต่อการจับ ถือ หิ้ว มีความปลอดภัยและเหมาะสมกับสภาพการใช้งาน เป็นต้น

4. การดึงดูดความสนใจผู้บริโภค (Consumer Appeal) การที่บรรจุภัณฑ์จะสามารถดึงดูดความสนใจผู้บริโภคได้ดีนั้น เป็นผลมาจากองค์ประกอบหลาย ๆ อย่าง อาทิเช่น ขนาด รูปร่าง รูปทรง สี สีสัน วัสดุ ข้อความ ตัวอักษร การแนะนำวิธีใช้ ฯลฯ หรืออาจจะกล่าวได้ว่า สิ่งที่ปรากฏเห็นเป็นบรรจุภัณฑ์ที่มีการดึงดูดความสนใจผู้บริโภคนี้เป็นหน้าที่ ของนักออกแบบที่จะต้องสร้างสรรค์สิ่งประกอบต่าง ๆ นี้ ให้เกิดประสิทธิภาพทางการสื่อสารและให้เกิดผลกระทบทางจิตใจ จิตวิทยาต่อผู้บริโภค หรือตรงกับความต้องการของผู้บริโภค (To Fit the Consumer's Need) เช่น

- ออกแบบให้บรรจุภัณฑ์มีหลายชนิด เพราะผู้บริโภคมีความต้องการ ขนาด ปริมาณ ตลอดจนงบประมาณการซื้อที่แตกต่างกัน
- การใช้สีบนบรรจุภัณฑ์ ที่ให้ความรู้สึกสัมพันธ์กับผลิตภัณฑ์ที่ห่อหุ้มอยู่ภายใน เช่น ใช้สีแดง ชมพู เขียว ฟ้า กับบรรจุภัณฑ์ประเภทเครื่องสำอางหรืออาหาร เพื่อช่วยเสริมสร้างบรรยากาศให้รู้สึกสดใส นำรับประทาน นำใช้ เป็นต้น
- การใช้รูปร่างรูปทรงบรรจุภัณฑ์ให้ตรงกับมโนทัศน์ กาลเวลาและโอกาส (Contemporary Period) ก็เป็นสิ่งที่สามารถดึงดูดความสนใจผู้บริโภคได้เช่นกัน เช่น เทศกาลวันแห่งความรัก วันขึ้นปีใหม่ เป็นต้น ซึ่งรูปร่างลักษณะของตัวบรรจุภัณฑ์จะเป็นตัวบ่งบอกให้ผู้บริโภคทราบว่าควรจะ นำไปใช้ในโอกาส เวลา หรือกรณีใดจึงจะเป็นการเหมาะสม

5. การเศรษฐกิจ (Economy) บรรจุภัณฑ์มีบทบาทและหน้าที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ เป็นองค์ประกอบร่วมในการกำหนดราคาขายผลิตภัณฑ์ เพราะถือว่าเป็นต้นทุนการผลิต (Production Cost) อีกอันหนึ่งที่ทำให้เกิดผลกำไร เกิดการจ้างงานตลอดจนการนำเอาทรัพยากรอื่นๆ เข้ามาใช้ และทำให้บรรจุภัณฑ์มีหน้าที่ดังที่กล่าวมาปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการกำหนดราคาและทำให้เกิดการหมุนเวียนในแง่ของการเศรษฐกิจ ได้แก่

- ราคาของวัสดุบรรจุภัณฑ์ (Cost of Packaging Materials)
- ราคาของกรรมวิธีการผลิตบรรจุภัณฑ์ (Cost of Manufacturing the Package)

- ราคาของการเก็บรักษาและการขนส่ง (Cost of Storage and Shipping)
- ราคาของเครื่องมือเครื่องจักรต่าง ๆ ที่ใช้ในการผลิตและบรรจุภัณฑ์ (Cost of Equipment used to Manufacture and Fill package)
- ราคาของการใช้แรงงานที่เกี่ยวข้อง (Cost of Associated Labor)

ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ มีใช้เพียงแต่มีผลต่อการกำหนดราคาของสินค้าเท่านั้น แต่ยังทำให้ระบบเศรษฐกิจเกิดการหมุนเวียนไปอย่างครบวงจร บรรจุภัณฑ์จึงนับว่าเป็นสิ่งหนึ่งที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพเศรษฐกิจของ ประเทศ ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิธีการดำเนินชีวิต ตลอดจนศิลปวัฒนธรรมของมวลมนุษยย์ในแต่ละยุคสมัยได้อีกด้วย

ดังนั้นการออกแบบบรรจุภัณฑ์ (packaging design) หมายถึงการกำหนดรูปแบบและโครงสร้างของบรรจุภัณฑ์ให้สัมพันธ์กับหน้าที่ใช้สอยของผลิตภัณฑ์ เพื่อการคุ้มครองป้องกันไม่ให้ผลิตภัณฑ์เสียหายและเพิ่มคุณค่าด้านจิตใจให้กับผู้ซื้อ โดยอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์ในการสร้างสรรค์

วัตถุประสงค์ของการออกแบบบรรจุภัณฑ์

1. เพื่อสร้างบรรจุภัณฑ์ที่สามารถเอื้อประโยชน์ด้านหน้าที่ใช้สอยได้ดี มีความปลอดภัย ประหยัดและมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อสร้างบรรจุภัณฑ์ที่สามารถสื่อสารและสร้างผลกระทบต่อผู้บริโภคโดยใช้ความรู้แขนงศิลปะเข้ามาสร้างคุณลักษณะ เช่น มีเอกลักษณ์มีลักษณะพิเศษที่ดึงดูดและสร้างการจดจำ ตลอดจนเข้าถึงความหมายและคุณประโยชน์ของผลิตภัณฑ์
3. เพื่อปกป้องคุ้มครองและรักษาคุณภาพสินค้า
4. เพื่อเป็นตัวชี้บ่งและสื่อสารรายละเอียดสินค้า ดึงดูดผู้บริโภค แสดงถึงภาพลักษณ์
5. เพื่อเป็นข้อมูลต้นทุนในการผลิตสินค้า เมื่อบรรจุภัณฑ์ดีย่อมมีส่วนช่วยให้มูลค่าสินค้าสูงขึ้น

การออกแบบโครงสร้าง หมายถึง การกำหนดลักษณะรูปร่าง รูปทรง ขนาด ปริมาตร ส่วนปริมาตรอื่นๆ ของวัสดุที่จะนำมาผลิต และประกอบเป็นภาชนะบรรจุ ให้เหมาะสม กับหน้าที่ใช้สอย ตลอดจนกรรมวิธีการผลิต การบรรจุ การเก็บรักษาและการขนส่ง

การออกแบบ และโครงสร้างของบรรจุภัณฑ์นั้น ผู้ออกแบบจะมีบทบาทสร้างสรรค์ บรรจุภัณฑ์ประเภท individual package และ inner package ที่สัมผัสอยู่กับผลิตภัณฑ์ ชั้นแรก และชั้นที่ 2 เป็นส่วนใหญ่ แต่จะมีรูปร่างลักษณะอย่างไรมัน ขึ้นอยู่กับผลิตภัณฑ์ (product) ว่าเป็นผลิตภัณฑ์ประเภทใดเป็นตัวกำหนดขึ้นมา ซึ่งนักออกแบบจะต้องศึกษาข้อมูลของผลิตภัณฑ์ที่จะต้องบรรจุ และออกแบบโครงสร้างเพื่อรองรับการบรรจุให้เหมาะสม โดย

อาจจะกำหนด ให้มีลักษณะพิเศษเฉพาะ หรือทำให้มีรูปร่างที่เหมาะสมแก่การจับถือ หิ้ว และอำนวยความสะดวกต่อการนำเอาผลิตภัณฑ์ภายในออกมาใช้ พร้อมทั้งทำหน้าที่ป้องกันคุ้มครองผลิตภัณฑ์โดยตรงด้วย

การเลือกวัสดุให้เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์นั้น นักออกแบบจะต้องอาศัย ความรู้ และข้อมูล ตลอดจนปัจจัยต่างๆ เข้ามาพิจารณาตัดสินใจร่วมในกระบวนการออกแบบ เช่น ราคาวัสดุ การผลิตเครื่องจักร การขนส่ง การตลาด การพิมพ์ เป็นต้น ที่จะต้องพิจารณาว่ามีความคุ้มค่าหรือเป็นไปได้ในระบบการผลิตและจำหน่ายเพียงใด แล้วจึงจะมากำหนดเป็นรูปร่างรูปทรง (shap & form) ของบรรจุภัณฑ์อีกครั้งหนึ่ง ว่าบรรจุภัณฑ์ควรจะออกมาในรูปลักษณะอย่างไร ซึ่งรูปทรงเรขาคณิต รูปทรงอิสระก็มีข้อดีและข้อเสียในการบรรจุ การใช้เนื้อที่ และมีความเหมาะสมกับชนิด ประเภทของผลิตภัณฑ์ที่แตกต่างกันไป วัสดุแต่ละชนิด ก็มีข้อจำกัด และสามารถดัดแปลงประโยชน์ได้เพียงใด หรือใช้วัสดุมาประกอบ จึงจะเหมาะสมดีกว่า หรือลดต้นทุนในการผลิตที่ดีที่สุดสิ่งต่างๆ เหล่านี้คือสิ่งที่นักออกแบบ จะต้องพิจารณาประกอบด้วย

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า ในขั้นตอนของการออกแบบ โครงสร้างบรรจุภัณฑ์ นักออกแบบ มิใช่จะสร้างสรรค์ ได้ตามอำเภอใจ แต่กลับต้องใช้ความรู้ และข้อมูลจากหลายด้าน มาประกอบกัน จึงจะทำให้ผลงานออกแบบนั้นมีความสมบูรณ์ และสำเร็จออกมาได้ ในขั้นของการออกแบบ โครงสร้างนี้นักออกแบบ จึงต้องเริ่มตั้งแต่การสร้างแบบ ด้วยการสเก็ต แนวความคิดของรูปร่างบรรจุภัณฑ์และสร้างภาพประกอบรายละเอียด ด้วยการเขียนแบบ (mechanical drawing) แสดงรายละเอียดมาตราส่วนที่กำหนดแน่นอน เพื่อแสดงให้เห็นผู้ผลิต ผู้เกี่ยวข้องเข้าใจอ่านแบบได้ การใช้ทักษะทางศิลปะในการออกแบบก็คือเครื่องมือที่ผู้ออกแบบจะต้องกระทำให้ขึ้น มาเพื่อการนำเสนอ ต่อเจ้าของงาน หรือผู้ว่าจ้าง ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องให้ช่วย พิจารณาปรับปรุงเพื่อให้ได้ผลงาน ที่จะสำเร็จออกมามีประสิทธิภาพในการใช้งานจริง

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ลัดดา ไทภรณ์รัตน์ และ สราวุธ อนันตชาติ (2546) ศึกษาอิทธิพลของการออกแบบบรรจุภัณฑ์ต่อกระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภค มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ผลของภาพประกอบบนบรรจุภัณฑ์ต่อกระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภค 2) ผลของระดับความคุ้นเคยกับตราสินค้าต่อกระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภค และ 3) ผลของภาพประกอบบนบรรจุภัณฑ์ และระดับความคุ้นเคยกับตราสินค้าต่อกระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภค ในสินค้าประเภทความเกี่ยวพันต่ำ โดยวิจัยเชิงทดลองแบบ 2x2 แฟคเตอร์เรียล กับกลุ่มผู้เข้าร่วมการวิจัยที่เป็นนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวนทั้งสิ้น 120 คน โดยศึกษาวิจัยในช่วงเดือนเมษายน พ.ศ. 2547 ผลการวิจัย

พบว่า การออกแบบบรรจุภัณฑ์แบบมีภาพประกอบ และระดับความคุ้นเคยกับตราสินค้า มีผลกระทบหลักต่อกระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภค แต่ไม่พบว่า การออกแบบบรรจุภัณฑ์แบบมีภาพประกอบ และระดับความคุ้นเคยกับตราสินค้า มีผลกระทบร่วมกันต่อกระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภคแต่อย่างใด และการออกแบบบรรจุภัณฑ์แบบมีภาพประกอบ จะมีประสิทธิผลในการเปลี่ยนแปลงความเชื่อเกี่ยวกับตราสินค้า ทศนคติต่อตราสินค้า ทศนคติต่อบรรจุภัณฑ์ และความตั้งใจซื้อไปในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อนำเสนอคู่กับระดับความคุ้นเคยกับตราสินค้าต่ำ

ปฐวี ศรีโสภา (2553) ศึกษาการสร้างอัตลักษณ์ชุมชนในการออกแบบบรรจุภัณฑ์อาหาร: กรณีศึกษาจังหวัดสมุทรสงคราม กล่าวว่วิสาหกิจชุมชนของไทย ยังขาดการกำหนดนิยามที่ถูกต้องและเหมาะสมตามบริบททางสังคม ส่งผลต่ออัตลักษณ์ในงานออกแบบบรรจุภัณฑ์สินค้าชุมชน (OTOP) ถูกกลืนหายไป มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาในการศึกษา คือ 1) ศึกษาแนวทางการนำไปปัจจัยได้เปรียบทางเศรษฐกิจของชุมชน มาใช้เป็นแนวคิดในงานออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับสินค้าประเภทอาหาร ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2) ศึกษาแนวทางออกแบบบรรจุภัณฑ์สินค้าชุมชนประจำจังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อสร้างอัตลักษณ์ และสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย และ 3) ออกแบบบรรจุภัณฑ์สินค้าชุมชนประเภทอาหารประจำจังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อสร้างเป็นแม่แบบ (Models) ให้ผู้ประกอบการนำไปประยุกต์ใช้

แนวทางการสร้างอัตลักษณ์ชุมชนได้ศึกษาวิเคราะห์จากปัจจัยได้เปรียบทางเศรษฐกิจชุมชน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ทุน (ที่ไม่ใช่เงินตรา) องค์กรความรู้ และตลาดในชุมชน ทำให้สามารถแบ่งกลุ่มสินค้าชุมชนประเภทอาหาร ออกเป็น 64 กลุ่ม แล้วจึงออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้สอดคล้องกับเขตพื้นที่ในการจำหน่ายภายใต้หลักทฤษฎีใหม่ ได้แก่ 1) บรรจุภัณฑ์สำหรับสินค้าที่เหมาะสมสำหรับการจำหน่ายเฉพาะในชุมชน มีรูปแบบบรรจุภัณฑ์ จำนวน 7 กลุ่มรูปแบบ และ 2) บรรจุภัณฑ์สำหรับสินค้าที่เหมาะสมสำหรับการนำไปจำหน่ายนอกชุมชนหรือส่งออก มีรูปแบบบรรจุภัณฑ์ จำนวน 1 กลุ่มรูปแบบ ด้วยรูปแบบที่เหมาะสมกับความต้องการใช้งาน และสอดคล้องกับผลการศึกษาข้อมูลด้านเอกลักษณ์ประจำชุมชนจังหวัดสมุทรสงคราม ที่ถูกเลือกลำดับแรกมากที่สุด 3 ด้าน ได้แก่ ด้านทรัพยากร คือ ปลาทุ (ร้อยละ 26.9) ด้านผลงานหัตถศิลป์ คือ หลวงพ่อบ้านแหลม (ร้อยละ 40.4) และด้านกิจกรรม สถานที่สำคัญ คือ ตลาดน้ำ (ร้อยละ 34.4)

ชญาณิช วังสุวรรณ อภิสักกสินธุภัค และ เลิศลักษณ์ กลิ่นหอม (2556) ศึกษาและพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์เชิงนิเวศ เศรษฐกิจกรณีศึกษา: บรรจุภัณฑ์ประเภทเวชสำอางสมุนไพรไทย การศึกษามุ่งเน้น 1) รูปแบบการศึกษาและพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์เชิงนิเวศ

เศรษฐกิจ กรณีศึกษา: บรรจุภัณฑ์เวชสำอางสมุนไพรไทย และ 2) เพื่อประเมินคุณภาพผลการออกแบบบรรจุภัณฑ์เชิงนิเวศเศรษฐกิจ กรณีศึกษา: บรรจุภัณฑ์เวชสำอางสมุนไพรไทย โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่เข้าเลือกซื้อ สินค้าเพื่อสุขภาพประเภทสินค้าอุปโภคบริโภค ในร้านซูเปอร์มาเก็ต โกลเด้นเพลส สาขาพระราม 9 จำนวน 333 คน และผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพิมพ์ งานออกแบบบรรจุภัณฑ์ และด้านวัสดุ จำนวน 5 คน โดยใช้เครื่องมือประกอบการวิจัย 1) แบบสอบถามแสดงความคิดเห็นสำหรับผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพิมพ์ ด้านบรรจุภัณฑ์ และด้านวัสดุศาสตร์ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบร่างงานบรรจุภัณฑ์เวชสำอางสมุนไพรไทย 2) แบบสอบถามสำรวจความพึงพอใจ และหลักการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าประเภทเวชสำอาง สมุนไพรไทย พร้อมแบบร่างของบรรจุภัณฑ์สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้บริการร้านซูเปอร์มาเก็ต โกลเด้นเพลส สาขาพระราม 9 และ 3) แบบประเมินผลคุณภาพด้านงานออกแบบบรรจุภัณฑ์ และแบบประเมินผลวงจรชีวิต ของบรรจุภัณฑ์การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการสรุปผลประกอบด้วยผลการบรรยาย ค่าเฉลี่ยส่วนกลาง และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า 1. กลุ่มตัวอย่างให้ความสนใจให้รูปแบบและวัสดุของบรรจุภัณฑ์รูปแบบ A มีค่าเฉลี่ยส่วนกลางเท่ากับ 3.65 และวัสดุที่ใช้ในการผลิตบรรจุภัณฑ์เวชสำอางสมุนไพรไทยควรจะเป็นวัสดุประเภทกระดาษ คิดเป็นร้อยละ 37.7 รวมทั้งควรให้ความสนใจจะใช้วัสดุในการผลิตบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์เวชสำอางสมุนไพรไทย เป็นวัสดุที่มีการนำกลับมาใช้ใหม่คิดเป็นร้อยละ 73.1 และ 2. ผลของการประเมินผลการออกแบบบรรจุภัณฑ์เวชสำอางสมุนไพรไทย โดยภาพรวมพบว่า รูปแบบที่กลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสมคือ รูปแบบ D ซึ่งมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยส่วนกลาง เท่ากับ 3.79 (S.D. = 0.96) และผลการประเมินวงจรชีวิตของบรรจุภัณฑ์ มีความเหมาะสมในระดับมาก ที่ค่าเฉลี่ยส่วนกลาง เท่ากับ 4.28 (SD. = .178)

อโนทัย เพ็ชรสุวรรณ ไพรัช วงศ์ยุทธไกร และ สมพล ดำรงเสถียร (2551) ศึกษาการออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับข้าวแต่น ในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ มีความมุ่งหมายเพื่อออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับข้าวแต่น ในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ให้ประโยชน์สูงสุดต่อชุมชนสามารถนำไปใช้จริงได้ สร้างเอกลักษณ์ให้กับสินค้า และเพื่อศึกษาประสิทธิภาพของบรรจุภัณฑ์สำหรับข้าวแต่น ในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ซึ่งประสิทธิภาพของบรรจุภัณฑ์แบ่งเป็น 5 ด้านคือ ด้านการปกป้องผลิตภัณฑ์ ด้านการบรรจุ ด้านอำนวยความสะดวก ด้านการส่งเสริมการขาย ด้านความสะอาดและปลอดภัย

ผลการศึกษาพบว่าประสิทธิภาพของการออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับข้าวแต่น ในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ แบบ A ผลการวัดประสิทธิภาพโดยรวมของการออกแบบ

บรรจุภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ย 4.3 ค่า t เท่ากับ 1.92 อยู่ในเกณฑ์ดี สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ระดับนัยสำคัญที่ .05 แบบ B ผลการวัดประสิทธิภาพโดยรวมของการออกแบบบรรจุภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ย 4.2 ค่า t เท่ากับ 1.37 อยู่ในเกณฑ์ดี สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ระดับนัยสำคัญที่ .05 และแบบ C ผลการวัดประสิทธิภาพโดยรวมของการออกแบบบรรจุภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ย 3.9 ค่า t เท่ากับ -0.27 อยู่ในเกณฑ์ดี สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ระดับนัยสำคัญที่ .05

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องการออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์ OTOP กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนชะแล้ เพื่อศึกษาข้อมูลผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชะแล้ และการออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชะแล้ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน โดยมีวิธีการและขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 3.1 ขั้นตอนของการวิจัย
- 3.2 วิธีการดำเนินงาน
- 3.3 ข้อมูลและแหล่งข้อมูล
- 3.4 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.5 เครื่องมือในการวิจัย
- 3.6 วิธีการรวบรวมข้อมูล
- 3.7 การจัดการข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ขั้นตอนของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 เป็นการศึกษาเพื่อสำรวจข้อมูลพื้นฐานผลิตภัณฑ์ OTOP ของวิสาหกิจชุมชนชะแล้ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา เพื่อให้รู้ถึงอัตลักษณ์ของชุมชนและนำไปสู่การออกแบบและวางแผนพัฒนาบรรจุภัณฑ์ ให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า พร้อมทั้งสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชน

ระยะที่ 2 เป็นการนำเสนอข้อมูลและการค้นพบในระยะที่ 1 มาสรุปและวางแผนการออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของชุมชน ที่มีรูปแบบดึงดูดความสนใจของลูกค้า กลุ่มเป้าหมาย และเหมาะสมสำหรับการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ OTOP ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชะแล้ ที่เป็นวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนในชุมชน ก็คือ วิถีชีวิตโหนด - นา - เล

3.2 วิธีการดำเนินงาน

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ สามารถแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน

3.2.1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานผลิตภัณฑ์ OTOP ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชะแล้ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา มีวิธีการศึกษาดังนี้

1) ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Study) ที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ OTOP ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชะแล้ และการนำประโยชน์จากวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชน รวมทั้งเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการออกแบบบรรจุภัณฑ์

2) การสำรวจพื้นที่ในการศึกษาครั้งนี้ คือตำบลชะแล้ อำเภอสิงหนคร ซึ่งเป็นแหล่งที่มีการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ OTOP ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

3) ศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ซื้อสินค้าหัตถกรรม และชุมชนที่เป็นผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ OTOP ในพื้นที่ศึกษา

3.2.2 การหาแนวทางและการวางแผนออกแบบบรรจุภัณฑ์ ที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ซื้ออย่างเหมาะสม โดยการใช้การประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสร้างความร่วมมือระหว่างผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ OTOP ในพื้นที่ศึกษา

3.2.3 นำข้อมูลที่ค้นพบ มาออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อเป็นต้นแบบให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชะแล้

3.3 ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

ประเภทและแหล่งข้อมูลที่ทำกรรวบรวมเพื่อการศึกษาครั้งนี้ สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ประกอบด้วย ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.3.1 แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมภาคสนาม โดยผู้วิจัย จากการสัมภาษณ์ สังเกต และการระดมความคิด

3.3.2 แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้แก่ ข้อมูลแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยรวบรวมจากหนังสือ เอกสารงานวิจัย งานค้นคว้าอิสระ ตำราทางวิชาการและระบบออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้

3.4 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.4.1 ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชะแล้ ที่เป็นผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ OTOP

3.4.2 กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ คือกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชะแล้ ที่เป็นผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ OTOP ประเภทอาหารจากตาลโตนด ซึ่งเป็นการคัดเลือกตัวอย่างด้วยวิธีการแบบเจาะจง (Purposive Sampling) พิจารณาจากตัวแทนของประชากร ได้แก่ ประธาน/หัวหน้า

กลุ่ม หัวหน้าแผนงาน/หัวหน้าฝ่ายงาน เช่น ฝ่ายผลิต ฝ่ายการตลาด ฝ่ายตรวจสอบคุณภาพ ฝ่ายบัญชีและการเงิน เป็นต้น รวมทั้งสิ้น 20 คน

3.5 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาคั้งนี้ มี 2 แบบ คือ

3.5.1 การสำรวจและบันทึกภาพ ทำการสำรวจพื้นที่ตำบลชะแล้ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา

3.5.2 แบบสัมภาษณ์ เป็นการกำหนดรูปแบบ (Formal Interview) คือมีการกำหนดโครงสร้างของคำถามและสัมภาษณ์ตามแบบสัมภาษณ์ที่กำหนดไว้ ประกอบด้วย สอบถามข้อมูลของกลุ่ม ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ ข้อมูลการจำหน่าย บรรจุภัณฑ์เดิม ปัญหาและความต้องการ รวมถึงการเก็บข้อมูลด้านวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชน พร้อมทั้งแนวทางในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ OTOP

3.6 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.6.1 แบบสัมภาษณ์และรายการถาม การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำการรวบรวมด้วยตนเอง พร้อมกับผู้ช่วยนักวิจัย ที่ได้รับคำชี้แจงเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ เทคนิค และวิธีการเก็บข้อมูล เป็นผู้จัดรายละเอียด และถ่ายภาพ

3.6.2 การประชุมเชิงปฏิบัติการ ได้เชิญกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชะแล้ ทั้งประธานกลุ่มและสมาชิกกลุ่ม เพื่อหาแนวทางในการออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์ OTOP ซึ่งได้รวบรวมและจดบันทึกแนวคิดจากหลายๆ แนวคิด

3.7 การจัดการข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

3.7.1 ข้อมูลทางกายภาพ เป็นข้อมูลจากการสำรวจและบันทึกภาพ นำมารวบรวมและเขียนบรรยาย

3.7.2 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่รวบรวมได้นำมาสรุปผล และจัดเรียงข้อมูล เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ แบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

- 1) การออกแบบโครงสร้างบรรจุภัณฑ์ เป็นการกำหนดลักษณะ รูปทรง ขนาด การเลือกใช้วัสดุ และรูปแบบบรรจุภัณฑ์ เพื่อตอบสนองการใช้งาน อำนวยความสะดวกในการขนส่ง หยิบ จับ ทิ้ง ถือ และนำพาได้ง่ายและสะดวก พร้อมทั้งสามารถมองเห็นตัวสินค้าภายในบรรจุภัณฑ์ได้

- 2) การออกแบบตราสินค้า (Brand) เป็นการใช้อักษร รูปภาพ ที่บ่งชี้กลุ่มผู้ผลิตหรือสัญลักษณ์สินค้า นำมาจัดองค์ประกอบที่สามารถสื่อความหมายได้อย่างชัดเจน
- 3) การออกแบบกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ เป็นการใช้รูปภาพ สี สัน ลวดลาย ตราสัญลักษณ์ ตัวอักษร และข้อมูลต่างๆ นำมาจัดวางองค์ประกอบ (Composition) โดยมุ่งเน้น ประโยชน์ทางการตลาดในด้านต่างๆ เช่น รูปแบบที่สวยงาม โดดเด่น มีเอกลักษณ์ และมีข้อมูลที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์
- 4) การสร้างบรรจุภัณฑ์ต้นแบบ (Prototype) เป็นการนำเอาแบบที่ได้มาสร้างเป็นต้นแบบให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชะแล้ เพื่อนำไปใช้พิมพ์เป็นบรรจุภัณฑ์ต่อไป

3.7.3 ข้อมูลการประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นข้อมูลที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสร้างความร่วมมือของผู้เข้าประชุม เพื่อนำมาวางแผนพัฒนารูปแบบของบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์ OTOP ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชะแล้

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่องการออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์ OTOP กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนชะแล้ เพื่อศึกษาข้อมูลผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชะแล้ และการออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชะแล้ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน ผลการศึกษา สามารถแบ่งออกได้ 2 ส่วน คือแนวทางการออกแบบบรรจุภัณฑ์ และการออกแบบบรรจุภัณฑ์ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 การศึกษาแนวทางการออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์ OTOP ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชะแล้

4.2 การออกแบบบรรจุภัณฑ์และการจัดทำต้นแบบของบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์ OTOP ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชะแล้

4.1 การศึกษาแนวทางการออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์ OTOP ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชะแล้

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ OTOP ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชะแล้ และการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อระดมความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความร่วมมือ วิเคราะห์ปัญหาและแนวทางในการออกแบบบรรจุภัณฑ์อย่างเหมาะสมสำหรับการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ OTOP ที่เป็นอัตลักษณ์จากวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนในชุมชนชะแล้ ซึ่งเป็นการประชุมร่วมกันระหว่างผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ OTOP ที่เป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่เป็นผู้ผลิตน้ำตาลโตนดและลูกตาลสด ตั้งอยู่ที่อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ร่วมกับผู้วิจัย

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนและสมาชิกกลุ่ม ต้องการให้ออกแบบบรรจุภัณฑ์ 2 ลักษณะ คือ กลุ่มแรกเป็นผลิตภัณฑ์น้ำตาลแว่นและน้ำตาลขี้มอด และกลุ่มสองเป็นลูกตาลสด หรือที่เรียกว่า “ลูกโหนด” เพื่อให้ดูน่ากิน สะอาด และถูกหลักอนามัย รวมถึงเพิ่มความสะดวกในหิ้วและสะดวกในการบริโภค โดยไม่หาอุปกรณ์ในการรับประทานเพิ่มเติม มีขั้นตอนในการออกแบบ ดังนี้

ขั้นที่ 1 แสวงหาความคิดใหม่เกี่ยวกับรูปแบบของบรรจุภัณฑ์

ขั้นที่ 2 คัดเลือกความคิดใหม่ ที่จะนำไปสู่การปฏิบัติได้

ขั้นที่ 3 ศึกษาความเป็นไปได้ในการผลิตเพื่อจำหน่าย

ขั้นที่ 1 แสวงหาความคิดใหม่เกี่ยวกับรูปแบบผลิตภัณฑ์

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ OTOP จำนวน 20 คนและจัดประชุมระดมความคิด จำนวน 14 คน รวมทั้งนักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัย โดยให้ผู้ร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวคิดที่จะทำให้เกิดรูปแบบบรรจุภัณฑ์ใหม่ๆ สรุปผลว่าจะสามารถหาแนวคิดได้จาก

- 1) ผู้ผลิต จะใช้วิธีการดัดแปลงบรรจุภัณฑ์เดิม เช่น เดิมใช้ถุงพลาสติกขนาดเล็ก ก็จะใช้ถุงพลาสติกที่มีขนาดแตกต่างออกไป หรือใช้ถุงพลาสติกที่มีรูปทรงแตกต่างไปจากเดิม
- 2) มีการสอบถามลูกค้าที่มาซื้อสินค้า ว่าไม่ถูกใจอย่างไรและอยากให้แก้ไขตรงไหนบ้าง และนำมาเป็นแนวคิดที่จะออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการของลูกค้า
- 3) เมื่อมีการนำสินค้าไปจำหน่ายตามงานแสดงสินค้าต่างๆ ก็จะไปดูบรรจุภัณฑ์ของคู่แข่งกันว่า มีรูปแบบใหม่ๆ หรือไม่ เพื่อจะได้นำมาปรับปรุงบรรจุภัณฑ์ของตนเอง
- 4) บางครั้งผู้ผลิตก็ดูรูปภาพจากในอินเทอร์เน็ตหรือแคตตาล็อก

สิ่งเหล่านี้เป็นแนวคิดของผู้ผลิต ที่จะนำมาเป็นความคิดในการปรับปรุงแก้ไขให้ได้บรรจุภัณฑ์ใหม่ขึ้นมา ผู้วิจัยได้รวบรวมความคิดที่จะนำไปสู่การออกแบบบรรจุภัณฑ์ใหม่ได้ ประมาณ 7 – 10 รายการ และนำความคิดทั้งหมดมาสู่กระบวนการขั้นตอนต่อไป

ขั้นที่ 2 คัดเลือกความคิดใหม่ ที่จะนำไปสู่การปฏิบัติได้

ข้อมูลที่ได้จากการระดมความคิดเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์ใหม่นั้น ผู้ผลิตไม่สามารถนำไปผลิตได้ทั้งหมด จึงมีการถ่วงรอกคัดเลือกความคิดที่เหมาะสมกับเงื่อนไขและสถานการณ์ของกลุ่มผู้ผลิต โดยพิจารณาจากปัจจัยดังนี้

- 1) ความรู้และประสบการณ์ของผู้ผลิต มีเพียงพอที่จะผลิตบรรจุภัณฑ์ตามแนวคิดที่ได้มาหรือไม่ เพราะบางรูปแบบของบรรจุภัณฑ์ที่ออกมาจากแนวคิด เมื่อนำมาผลิตทำได้ยากมาก และมีข้อจำกัดมากเกินไป

- 2) วัตถุดิบและชิ้นส่วนประกอบ ไม่สามารถจัดหาได้ตามแนวคิด หากหามาได้ก็มีราคาสูง กลุ่มผู้ผลิตไม่มีทุนเพียงพอ อาจต้องใช้วิธีการดัดแปลง ซึ่งเป็นการลองผิดลองถูก
 - 3) เครื่องมือและอุปกรณ์ในการผลิตที่มีอยู่เดิม ไม่สามารถใช้ได้กับแบบของบรรจุภัณฑ์ที่คิดออกมา ต้องลงทุนซื้ออุปกรณ์ใหม่ ซึ่งมีราคาสูงไม่แน่ใจว่าจะคุ้มทุนหรือไม่
- ดังนั้นเมื่อมีการพิจารณาปัจจัยดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้แนวคิดในการออกแบบบรรจุภัณฑ์รูปแบบใหม่ ได้ถูกตัดออกไปเรื่อยๆ จนเหลือเพียง 6 รายการเท่านั้น

ขั้นที่ 3 ศึกษาความเป็นไปได้ในการจำหน่าย

ผู้วิจัยได้ร่วมกับผู้ผลิตคิดคำนวณก่อนการลงทุน ว่าจะมีโอกาสสามารถสร้างกำไรได้หรือไม่ หรืออาจจะไม่คุ้มทุนเพราะขายได้น้อย จึงร่วมกันศึกษาข้อมูลดังนี้

- 1) ประมาณการขาย หากผลิตน้ำตาลแว่นหรือน้ำตาลขี้มอดแล้วบรรจุกล่องกระดาษ มีหูหิ้ว กำหนดขายราคา ประมาณ 30 - 40 บาท คาดว่าจะขายได้กี่กล่อง เมื่อนำไปขายตามงานแสดงสินค้าหรือตามงานเทศกาลต่างๆ
- 2) ประมาณการต้นทุน จากปริมาณที่คาดว่าจะขายได้ ต้องนำมาคำนวณหาต้นทุนการผลิต โดยการคิดต้นทุนตั้งแต่ น้ำตาลสดมาเป็นน้ำตาลแว่นหรือน้ำตาลขี้มอด ค่าแรงงาน ค่าบรรจุภัณฑ์ ค่าใช้จ่ายในการผลิต เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ค่าสึกหรอของเครื่องมืออุปกรณ์ เป็นต้น
- 3) เปรียบเทียบประมาณการยอดขายกับต้นทุน พิจารณาว่าจะสามารถทำกำไรได้หรือไม่ หากคิดแล้วขาดทุนจะแก้ไขอย่างไร จะใช้วิธีการเพิ่มยอดขายหรือใช้การลดต้นทุน

เมื่อดำเนินการมาถึงขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยพบว่าความคิดที่ผ่านมาจากขั้นที่ 2 เหลือเพียง 4 รายการ จากสองกลุ่มผลิตภัณฑ์คือกลุ่มน้ำตาลแว่นและน้ำตาลขี้มอด และกลุ่มลูกตาลสด น้ำผึ้งมะนาว และลูกตาลสด น้ำบ๊วย ดังนั้นผู้ผลิตและผู้วิจัย จึงได้นำรายการผลิตภัณฑ์ดังกล่าวมาสู่กระบวนการออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์

4.2 การออกแบบบรรจุภัณฑ์และการจัดทำต้นแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์ OTOP ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชะแล้

ผู้วิจัยได้นำแนวความคิดที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ OTOP กลุ่มวิสาหกิจชุมชนชะแล้ จำนวน 20 คน และจากการประชุมระดมความคิด มาใช้ในการออกแบบบรรจุภัณฑ์และจัดทำต้นแบบบรรจุภัณฑ์ของ 2 กลุ่มผลิตภัณฑ์ จำนวน 4 รายการ โดยมีแนวคิดด้านบรรจุภัณฑ์และขั้นตอน ดังนี้

แนวความคิดด้านบรรจุภัณฑ์

แนวความคิดด้านบรรจุภัณฑ์ทั้ง 2 กลุ่มผลิตภัณฑ์ คือ กลุ่ม A น้ำตาลแว่น และน้ำตาลขี้มอด และ กลุ่ม B คือ ลูกตาลสด น้ำมะนาวผสมน้ำผึ้ง และลูกตาลสด น้ำบ๊วย ดังภาพที่ 4.1 และมีรายละเอียด ดังนี้

1. เพื่อให้ผลิตภัณฑ์ที่บรรจุ มีการป้องกันความสะอาด และจัดเก็บอย่างถูกหลักอนามัย
2. ช่วยให้ผู้บริโภค สามารถแบ่งการรับประทานออกเป็นชุดๆ ได้อย่างเหมาะสม
3. เกิดความสะดวก โดยในแต่ละชุดมีการจัดเตรียมวัตถุดิบหลัก และเครื่องปรุงรสไว้พร้อม
4. สร้างภาพลักษณ์ที่ดี เพื่อยกระดับมาตรฐาน

การออกแบบบรรจุภัณฑ์

การออกแบบบรรจุภัณฑ์ ทั้ง 2 กลุ่มคือ กลุ่ม A คือน้ำตาลแว่น และน้ำตาลขี้มอด และ กลุ่ม B คือ ลูกตาลสด น้ำมะนาวผสมน้ำผึ้ง และลูกตาลสด น้ำบ๊วย มีขั้นตอนดังนี้

1. การออกแบบโครงสร้างบรรจุภัณฑ์ทั้ง 2 กลุ่ม ด้วยการกำหนดลักษณะ รูปทรง ขนาด การเลือกใช้วัสดุ 3 ชั้น คือ (1) ถูร้อน ชนิดขุน ขนาด 6 นิ้ว x 9 นิ้ว ที่มีพื้นผิวเป็นผ้า ก่อให้เกิดความรู้สึกสดชื่น และมีความเย็น สอดคล้องกับลักษณะพึงประสงค์ของผลิตภัณฑ์คือลูกตาลสด (2) ก่อ่งกระดาษ ซึ่งเป็นก่อก่อกระดาษชนิดบรรจุอาหารด้านบนเป็นฝาใส เพื่อให้มองเห็นผลิตภัณฑ์ภายในบรรจุภัณฑ์ได้ และ (3) มือจับที่ทำจากกระดาษ เพื่อตอบสนองการใช้งาน อำนวยความสะดวกในการจัดเก็บ หยิบ จับ หิ้ว ถือ ได้ง่ายและสะดวก ดังภาพที่ 4.2

2. การออกแบบตราสินค้า (Brand) ของผลิตภัณฑ์กลุ่ม A และ กลุ่ม B ด้วยการใช้ตัวอักษร “โหนด นา แล้” จัดวางโค้งแบบรอยยิ้มรูปภาพ คำว่า “นา” มาจากท้องถิ่นและการทำนาของคนในตำบลชะแล้ “โหนด” มาจากตาลโหนด ซึ่งคนในพื้นที่นิยมเรียกสั้นๆ ว่า “โหนด” และ “แล้” มาจาก

ชื่อตำบลชะแล้ ที่บ่งชี้ถึงผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ OTOP ที่เป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในตำบลชะแล้ เพื่อสื่อความหมายว่าเป็นผลิตผลจากธรรมชาติ แห่งวิถีชีวิตชาวชนบทได้อย่างชัดเจน ดังภาพที่ 4.3

3. การออกแบบกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ ด้วยการเลือกรูปภาพของลูกตาลโหนดที่มีเปลือกและลูกตาลสด น้ำตาลแว่น น้ำตาลขี้มอด น้ำผึ้ง มะนาว และบ๊วย ที่มีสีสันทสวยงาม และข้อมูลต่างๆ นำมาจัดวางองค์ประกอบ โดยมุ่งเน้นประโยชน์ทางการตลาดในด้านต่างๆ เช่น รูปแบบที่สวยงาม โดดเด่น มีเอกลักษณ์ และมีข้อมูลที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ ดังภาพที่ 4.4 – 4.5

4. การสร้างบรรจุภัณฑ์ต้นแบบ (Prototype) ด้วยการทําวิธีประกอบบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมือจับ และหูหิ้ว และนำเอาแบบที่ได้มาสร้างเป็นต้นแบบให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชะแล้ เพื่อนำไปใช้พิมพ์เป็นบรรจุภัณฑ์ต่อไป ดังภาพที่ 4.6

ภาพที่ 4.1 แนวความคิดบรรจุภัณฑ์

ภาพที่ 4.2 การออกแบบโครงสร้างบรรจุภัณฑ์

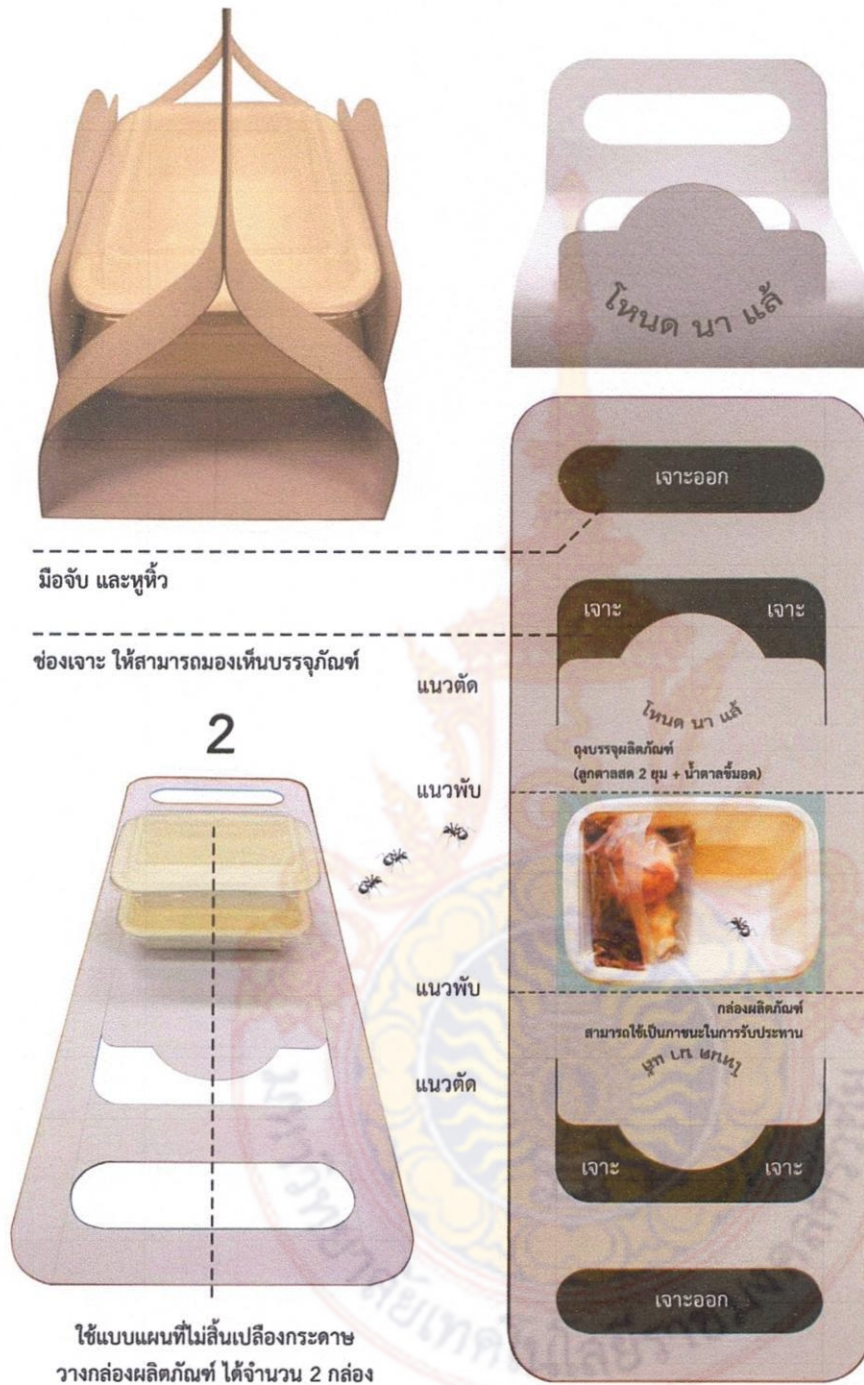
ภาพที่ 4.3 การออกแบบตราสินค้า (Brand)

ภาพที่ 4.4 การออกแบบกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์

ภาพที่ 4.5 การออกแบบกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์

ภาพที่ 4.6 การสร้างบรรจุภัณฑ์ต้นแบบ (Prototype)

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องการออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์ OTOP กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนชะแล้ เพื่อศึกษาข้อมูลผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชะแล้ และการออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชะแล้ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน ดังต่อไปนี้

- 5.1 ตำบลชะแล้ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา
- 5.2 การออกแบบบรรจุภัณฑ์
- 5.3 ข้อเสนอแนะ

5.1 ตำบลชะแล้ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา

5.1.1 สรุปผลพื้นที่ตำบลชะแล้

ตำบลชะแล้ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา มีเนื้อที่ประมาณ 5,561.875 ไร่ มีหมู่บ้านทั้งหมด 5 หมู่บ้าน ประกอบด้วย หมู่ที่ 1 บ้านปากช่อง หมู่ที่ 2 บ้านสว่างอารมณ์ หมู่ที่ 3 บ้านกลาง หมู่ที่ 4 บ้านชะแล้ และหมู่ที่ 5 บ้านเขาผี และมีประชากรทั้งหมด 752 ครัวเรือน จำนวน 2,574 คน แบ่งออกเป็น ผู้ชาย 1,246 คน และผู้หญิง 1,328 คน

ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปของตำบลชะแล้ มีลักษณะส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มริมทะเลสาบสงขลา บริเวณตอนกลางของพื้นที่บริเวณหมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 5 ที่เป็นเนินเขาเล็กๆ สองเนิน ความสูงเฉลี่ย 30 – 40 เมตร ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางของเนินเขา ประมาณ 50 – 150 เมตร ลักษณะการลาดเอียงไปทั้งสี่ทิศทาง โดยมีความลาดชันสูงในด้านทิศตะวันออกและทิศตะวันตกลงสู่ที่ราบซึ่งเป็นพื้นที่นาข้าว พื้นที่ด้านตะวันตกของแนวถนนปลูกข้าวบางส่วน

ลักษณะทางธรณีวิทยา ดินส่วนใหญ่ทั้งตำบลเป็นดินเหนียวปนทราย ยกเว้นพื้นที่ตอนกลางที่เป็นเนินเขาจะเป็นดินลูกรังและหินภูเขาไฟก้อนกลมขนาดใหญ่ กระจายไปทางทิศใต้ ในอดีตพื้นที่บริเวณนี้เคยเป็นที่ตั้งโรงเผาอิฐและกระเบื้องหลังคาเมื่อประมาณ 50 – 100 ปีมาแล้ว (ปรากฏร่องรอยของเศษกระเบื้อง) และลักษณะภูมิอากาศของเทศบาลตำบลชะแล้ มีลักษณะแบบมรสุมร้อนชื้น มี 2 ฤดูกาล ประกอบด้วย (1) ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือน กุมภาพันธ์ – มิถุนายน ของทุกปี และ (2)

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือน กรกฎาคม - มกราคม ของทุกปี เดือนที่มีฝนตกชุกมากที่สุด คือ ระหว่างเดือน ตุลาคม - ธันวาคม และช่วงที่มีฝนตกน้อยที่สุด คือ ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - สิงหาคม เดือนที่มีปริมาณน้ำฝนสูงสุดคือเดือนพฤศจิกายน เดือนที่มีปริมาณน้ำฝนน้อยที่สุด คือเดือนกุมภาพันธ์

สถาบันศาสนา ในเขตเทศบาลตำบลชะแล้ นับถือศาสนาพุทธ 100% มีการเข้าวัดเพื่อทำบุญ ตักบาตรเนื่องในวันสำคัญทางพุทธศาสนา และมีการร่วมทำกิจกรรมด้านศาสนกิจมีวัดภายในเขต เทศบาลตำบลชะแล้ มีวัด จำนวน 2 แห่ง คือ วัดชะแล้ และวัดภูตบรรพต (วัดเขามิ)

การตั้งถิ่นฐาน เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศของเทศบาลตำบลชะแล้ เป็นพื้นที่ราบลุ่ม ชายฝั่งทะเลสาบ ในทิศตะวันตกจะมีประชากรอาศัยอยู่เป็นบางส่วน และพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบ มีการตั้งถิ่นฐานหนาแน่นภายในเขตเทศบาลตำบลชะแล้ บริเวณสองฟากของถนนองค์การบริหารส่วน จังหวัด 3077 เป็นถนนสายหลักของพื้นที่ ซึ่งการใช้ประโยชน์ที่ดินส่วนใหญ่เป็นที่อยู่อาศัยปะปน กับ พาณิชยกรรม และมีพื้นที่เกษตรกรรม มีการทำนา การทำไร่ ปลูกพืช และเลี้ยงสัตว์

ลักษณะทางภูมิทัศน์ เทศบาลตำบลชะแล้ มีพื้นที่ที่มีทรัพยากร สิ่งแวดล้อมอุดมสมบูรณ์ ทางทิศตะวันตกของเทศบาลตำบลชะแล้ติดกับทะเลสาบสงขลามีความสมบูรณ์ของธรรมชาติ ป่าชายเลน พื้นที่อนุรักษ์ มีสัตว์น้ำอุดมสมบูรณ์เหมาะสมกับทำการประมง และฝั่งตะวันออก ของพื้นที่ เหมาะแก่การทำเกษตรกรรม ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ มีเนินเขา 2 เนินเป็นที่ตั้งของวัดเขามิกับวัดชะแล้ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างถิ่นเข้ามาเที่ยวชม

จินตภาพของเมือง เป็นวิธีการศึกษาถึงมโนทัศน์ของผู้สังเกต หากสภาพแวดล้อมของเมืองมีการจัดองค์ประกอบที่เหมาะสม ก็จะทำให้เกิดจินตภาพที่ชัดเจน ส่งผลให้เมืองนั้นๆ มีความน่า ประทับใจต่อผู้พบเห็นในที่สุด

สถาบันศาสนา ในเขตเทศบาลตำบลชะแล้ นับถือศาสนาพุทธ 100% มีการเข้าวัดเพื่อทำบุญ ตักบาตรเนื่องในวันสำคัญทางพุทธศาสนา และมีการร่วมทำกิจกรรมด้านศาสนกิจมีวัดภายในเขต เทศบาลตำบลชะแล้ มีวัด จำนวน 2 แห่ง คือ วัดชะแล้ และวัดภูตบรรพต (วัดเขามิ)

ประเพณี และวัฒนธรรม ประกอบด้วย ประเพณีลากพระ ประเพณีลอยกระทง ประเพณี สงกรานต์ แห่ผ้าห่มเจดีย์วัดชะแล้ และ การทำบุญสารทเดือนสิบ

5.1.2 สรุปผลการออกแบบบรรจุภัณฑ์

การรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ OTOP ของกลุ่ม วิสาหกิจชุมชนชะแล้ และการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อระดมความคิด แลกเปลี่ยนความคิดเห็น

ความร่วมมือ วิเคราะห์ปัญหาและแนวทางในการออกแบบบรรจุภัณฑ์อย่างเหมาะสมสำหรับการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ OTOP ที่เป็นอัตลักษณ์จากวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนในชุมชน ชะแล้ ซึ่งเป็นการประชุมร่วมกันระหว่างผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ OTOP ที่เป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่เป็นผู้ผลิตน้ำตาลโตนดและลูกตาลสด ตั้งอยู่ที่อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา รวมกับผู้วิจัย จึงได้แนวทางในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ 2 ลักษณะ คือ กลุ่มแรกเป็นผลิตภัณฑ์น้ำตาลแว่นและน้ำตาลขี้มอด และกลุ่มสองเป็นลูกตาลสด หรือที่เรียกว่า “ลูกโหนด” เพื่อให้ดูน่ากิน สะอาด และถูกหลักอนามัย รวมถึงเพิ่มความสะดวกในหัวและสะดวกในการบริโภค โดยไม่หาอุปกรณ์ในการรับประทานเพิ่มเติม

ผู้วิจัยได้นำแนวความคิดที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ OTOP กลุ่มวิสาหกิจชุมชนชะแล้ มาใช้ในการออกแบบบรรจุภัณฑ์และจัดทำต้นแบบบรรจุภัณฑ์ของ 2 กลุ่มผลิตภัณฑ์ จำนวน 4 รายการ โดยมีแนวคิดด้านบรรจุภัณฑ์ ดังนี้ (1) เพื่อให้ผลิตภัณฑ์ที่บรรจุ มีการป้องกันความสะอาดและจัดเก็บอย่างถูกหลักอนามัย (2) ช่วยให้ผู้บริโภค สามารถแบ่งการรับประทานออกเป็นชุดๆ ได้เหมาะสม (3) เกิดความสะดวก โดยในแต่ละชุดมีการจัดเตรียมวัตถุดิบหลัก และเครื่องปรุงรสไว้พร้อม และ (4) สร้างภาพลักษณ์ที่ดี เพื่อยกระดับมาตรฐาน

การออกแบบบรรจุภัณฑ์ ทั้ง 2 กลุ่มคือ กลุ่ม A คือน้ำตาลแว่น และน้ำตาลขี้มอด และ กลุ่ม B คือ ลูกตาลสด น้ำมะนาวผสมน้ำผึ้ง และลูกตาลสด น้ำบ๊วย มีขั้นตอนดังนี้ (1) การออกแบบโครงสร้างบรรจุภัณฑ์ (2) การออกแบบตราสินค้า (Brand) ของผลิตภัณฑ์ (3) การออกแบบกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ และ (4) การสร้างบรรจุภัณฑ์ต้นแบบ (Prototype)

5.2 อภิปรายผล

5.2.1 อภิปรายผลพื้นที่ตำบลชะแล้

ผลจากการศึกษาพื้นที่ตำบลชะแล้ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา พบว่าพื้นที่ดังกล่าวเป็นแหล่งที่มีต้นตาลโตนดเป็นจำนวนมากทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และมีการขยายพันธุ์เพื่อการอนุรักษ์ ทำให้ชุมชนมีอาชีพที่เกิดจากต้นตาลโตนดและสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา การดำรงวิถีพื้นบ้านที่โดดเด่นมีเอกลักษณ์ที่เรียบง่าย มีวัฒนธรรมอันดีงามเกี่ยวข้องกับตาลโตนด การทำนา และการทำประมงหรือหาเล ซึ่งเป็นวิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวโหนด-นา-เล สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดหัตถกรรมจากภูมิปัญญาของชาวชะแล้ ที่มีต้นตาลโตนดเป็นพืชเศรษฐกิจสำคัญของชุมชนที่ได้รับการพัฒนาให้เป็นผลิตภัณฑ์ OTOP ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

5.2.2 อภิปรายผลการออกแบบบรรจุภัณฑ์

จากวัฒนธรรมโหนด นา เล โดยเฉพาะการใช้ประโยชน์จากต้นตาลโตนดในลักษณะของการนำผลิตผลจากตาลโตนดมาทำเป็นน้ำตาลแว่น น้ำตาลขี้มอด และลูกตาลสด และเป็นความต้องการของชุมชนในการเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ OTOP ด้วยการออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่ปกป้องและมองเห็นสินค้าภายใน ให้มีความปลอดภัยไม่เกิดความเสียหาย สามารถหยิบจับ หิ้วได้อย่างสะดวก มีความเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ สอดคล้องกับหลักการออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่ต้องคำนึงถึงการปกป้องสินค้าไม่ให้เสียหาย และทำให้ผู้บริโภคพึงพอใจด้านรูปแบบบรรจุภัณฑ์ที่เป็นกล่องกระดาษ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อโนทัย เพ็ชรสุวรรณ และ คณะ (2551) เรื่องการออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับข้าวแต่น ในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ พบว่าการออกแบบบรรจุภัณฑ์โดยใช้วัสดุกระดาษเป็นบรรจุภัณฑ์ที่นิยมใช้มากที่สุด ซึ่งกระดาษมีคุณสมบัติป้องกันความชื้นอากาศได้อย่างเหมาะสม มีโครงสร้างที่แข็งแรง เมื่อทำการพิมพ์จะทำให้สวยงาม สามารถพับ ตัด พิมพ์ ขึ้นรูปได้ดี แข็งแรง และมีน้ำหนักเบา

การออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่สามารถสร้างความสะดวกให้กับผู้บริโภค ในการเปิดปิด หรือในกรณีที่ต้องแบ่งออกมารับประทาน หรือความสะดวกในการเก็บรักษาไว้ โดยการใช้วัสดุของบรรจุภัณฑ์ที่แข็งแรง สอดคล้องกับ สุมาลี กรดกนก (2558) ศึกษาการออกแบบและพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์ทุเรียนอบกรอบในอำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส พบว่าวัสดุของบรรจุภัณฑ์ที่มีความแข็งแรง สามารถสร้างความพึงพอใจให้กับผู้บริโภคในระดับมาก รวมถึงการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับสินค้าอีกด้วย

5.3 ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยได้เสนอแนะแนวทางในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ OTOP กลุ่มวิสาหกิจชุมชนชะแล้ ดังต่อไปนี้

1. การออกแบบบรรจุภัณฑ์และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ จะต้องคำนึงถึงความมีอัตลักษณ์เฉพาะที่แสดงถึงวัฒนธรรมและวิถีชีวิต ที่เรียกว่า “โหนด - นา - เล” และควรเน้นรูปแบบบรรจุภัณฑ์ที่มีประโยชน์การใช้สอย สะดวกในการหิ้ว พกพา และการเก็บรักษา ตลอดจนหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ควรมีส่วนร่วมหรือสนับสนุนให้ผู้ผลิตสามารถออกแบบบรรจุภัณฑ์หรือพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ และเน้นการใช้วัสดุจากท้องถิ่นให้มากขึ้น

2. การจัดโครงการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างกลุ่มผู้ผลิตและนักออกแบบผลิตภัณฑ์ มีความจำเป็นอย่างยิ่งเพราะเป็นการสร้างโอกาสให้ผู้ผลิตได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและปัญหา รวมถึงแนวทางในการแก้ปัญหาอันจะเป็นประโยชน์ต่อการผลิตผลิตภัณฑ์ OTOP ต่อไป

3. การจัดโครงการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ วิถีชีวิตชาวโหนด นา แล้ กับผลผลิตจากตาลโตนด โดยการนำเสนอข้อมูลให้กับนักท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวในชุมชน ซึ่งจะเป็นการขยายโอกาสทางตลาดและสร้างมูลค่าเพิ่มกับสินค้าในชุมชน

